

PROGRAMMET FÖR LIVSLÅNGT LÄRANDE
ALLMÄN INBJUDAN ATT LÄMNA PROJEKTFÖRSLAG 2011–2013
STRATEGISKA PRIORITERINGAR
2012

INLEDNING

1. Allmänna och särskilda mål för programmet för livslångt lärande.....	4
2. Allmän politisk bakgrund.....	5
3. Allmänna prioriteringar	7
4. Övergripande villkor.....	9
5. Hur dokumentet ska användas	9
KAPITEL 1 – SEKTORSPROGRAM.....	10
1. Comenius – Skolutbildning.....	10
1.1 Rörlighet och partnerskap.....	12
1.2 Multilaterala projekt.....	13
1.2.1 Skolutveckling, ledarskap och kontakter med arbetslivet.....	13
1.2.2 Utveckling av undervisnings- och inlärningsstrategier.....	13
1.2.3 Stödja grundläggande kunskaper och övergripande nyckelkompetenser	14
1.2.4 Minska andelen elever som slutar skolan i förtid, förbättra utbildningen av elever med invandrarbakgrund och romsk bakgrund och främja jämställdhet och inkluderande strategier för lärande	14
1.3 Nätverken.....	15
1.3.1 Stödja företaganda och kontakter med arbetslivet.....	15
1.3.2 Stöd för att göra det mer attraktivt att studera naturvetenskap	15
1.3.3 Utveckling av förskoleverksamhet och barnomsorg.....	15
1.3.4 Utveckling av specialundervisning för att integrera alla ungdomar, inklusive ungdomar med funktionsnedsättning	16
2. Erasmus – högskoleutbildning och yrkesinriktad utbildning på eftergymnasial nivå	16
2.1 Rörlighet.....	18
2.2 Multilaterala projekt.....	18
2.2.1 Samarbete mellan universitet och högskolor och näringslivet.....	19
2.2.2 Social integration inom högre utbildning.....	19
2.2.3 Strategier för rörlighet och avskaffande av hinder för rörlighet inom högre utbildning	20
2.2.4 Stöd för en moderniseringsagenda för högre utbildning.....	20
2.2.5 Främja hög kvalitet och innovation inom högre utbildning.....	21
2.3 Nätverk mellan universitet och högskolor	22
3. Leonardo da Vinci – Grundläggande yrkesinriktad utbildning och fortbildning	22
3.1 Rörlighet och partnerskap.....	24
3.2 Multilaterala projekt – Överföring av innovation	24
3.2.1 Uppmuntra samverkan mellan yrkesutbildning och arbetsliv.....	25

3.2.2	Kunskaps- och kompetensutveckling för lärare, utbildare, handledare och skolledare inom den yrkesinriktade utbildningen.....	25
3.2.3	Främja förvärvandet av nyckelkompetenser inom yrkesinriktad utbildning	26
3.2.4	Utveckling och överföring av strategier för rörlighet inom yrkesinriktad utbildning ..	26
3.2.5	Ecvet för öppenhet och erkännande av läranderesultat och kvalifikationer	27
3.2.6	Förbättra kvalitetssäkring inom yrkesinriktad utbildning	28
3.3	Multilaterala projekt – Utveckling av innovation	28
3.3.1	Tillämpa Ecvet för öppenhet och erkännande av läranderesultat och kvalifikationer ..	28
3.3.2	Förbättra kvalitetssäkring inom yrkesinriktad utbildning	29
3.3.3	Utveckla yrkesfärdigheter med tanke på arbetsmarknadens behov – Nya färdigheter och nya arbetstillfällen	29
3.4	Nätverken	30
3.4.1	Samverkan mellan yrkesutbildning och arbetsliv	30
3.4.2	Utveckling av strategier för rörlighet inom yrkesinriktad utbildning	30
4.	Grundtvig – Vuxenutbildning	30
4.1	Rörlighet och partnerskap.....	32
4.2	Multilaterala projekt.....	32
4.2.1	Förvärva nyckelkompetenser genom vuxenutbildning	33
4.2.2	Vuxenutbildningens roll för att stärka social integration och jämställdhet.....	33
4.2.3	Utbildning mellan generationer, utbildning av äldre, utbildning inom familjen	34
4.2.4	Kvalitetssäkring inom vuxenutbildning och fortbildning av personal	34
4.3	Nätverken	35
4.3.1	Främja social sammanhållning genom förbättrade möjligheter till vuxenutbildning för särskilda samhällsgrupper	35
KAPITEL 2 – DET ÖVERGRIPANDE PROGRAMMET		35
1.	Centralt verksamhetsområde 1 – Politiskt samarbete och innovation.....	36
1.1	Studiebesök för experter och beslutsfattare inom utbildning – (rörlighet)	36
1.2	Multilaterala projekt.....	36
1.2.1	Stöd för gränsöverskridande samarbetsprojekt för att utveckla insatser för livslångt lärande som bidrar till integrationen av romer	36
1.3	Nätverken	37
1.3.1	Främja strategier för livslångt lärande, inklusive utbildningsvägar mellan olika utbildningssektorer	37
1.3.2	Stöd till medvetenhetshöjande nätverk för de mest framgångsrika insatserna för social integration av romer, inklusive kulturella, språkliga och sociala aspekter	37
2.	Centralt verksamhetsområde 2 – Språk	38
2.1	Multilaterala projekt.....	38
2.1.1	Samverkan mellan utbildning och arbetsliv	39
2.1.2	Främja och stärka förvärvandet av kunskaper i de mindre utbredda europeiska språken	39
2.1.3	Främja förvärvandet av nyckelkompetenser via utbildningssystemet	39
2.1.4	Stärka social sammanhållning, jämställdhet och rättvisa inom utbildning, bland annat genom integration av invandrare och romer	39
2.1.5	Främja inläring av grannländers språk	39
2.1.6	Främja tidig språkutbildning	39
	Projekten ska uppmuntra familjemedlemmar, medlare och/eller andra berörda parter att stödja språkinläringen för att skapa en effektiv samverkan mellan skolan och samhället. ...	39
2.2	Nätverken	39

2.2.1	Stärka social integration, jämställdhet och rättvisa inom utbildning, bland annat genom integration av invandrare och romer	40
2.2.2	Sprida resultat från projekt inom ramen för den europeiska kvalitetsmärkningen för språk och samarbetet mellan dessa	40
2.2.3	Främja inläring av grannländers språk	40
2.2.4	Främja inläring och användning av mindre utbredda europeiska språk.....	40
	Nätverken ska sprida utbyten och god praxis för att främja språklig mångfald och inläring av mindre utbredda och talade europeiska språk.	40
3.	Centralt verksamhetsområde 3 – IKT	40
3.1	Multilaterala projekt.....	41
3.1.1	Stärka nyckelkompetenser som digital kompetens och skapa en bro mellan utbildning och arbetslivet	41
3.1.2	Innovativ pedagogik och innovativa bedömningsmetoder för olika utbildningsvägar.	41
3.2	Nätverken	42
3.2.1	Nätverk av intressenter på EU-nivå som främjar digital kompetens för vardagslivet och anställbarheten.....	42
3.2.2	Nätverk av intressenter på EU-nivå som motverkar den socioekonomiska och digitala klyftan	43
4.	Centralt verksamhetsområde 4 – Spridning och användning av resultat	43
4.1	Multilaterala projekt.....	44
4.1.1	Utforska och identifiera hinder för och utveckling av kraftfulla modeller för framgångsrik spridning och utnyttjande av resultat	44
4.1.2	Effekter av resultat och av insatser för att sprida och utnyttja dessa.	44
4.1.3	Överföra och genomföra resultat (mångfaldigande) och/eller integrera dem i andra politikområden	44
	KAPITEL 3 – JEAN MONNET-PROGRAMMET.....	44
1.	Undervisningsprojekt (Jean Monnet-moduler, Jean Monnet-professorer och personliga Jean Monnet-professorer).....	45
2.	Andra akademiska och forskningsrelaterade projekt (Jean Monnet-centrum, informations- och forskningsverksamhet samt multilaterala forskningsgrupper).....	45

INLEDNING

1. ALLMÄNNA OCH SÄRSKILDA MÅL FÖR PROGRAMMET FÖR LIVSLÅNGT LÄRANDE

Målen för programmet för livslångt lärande fastställs i artikel 1 i Europaparlamentets och rådets beslut 1720/2006/EG av den 15 november 2006 om inrättande av ett handlingsprogram för livslångt lärande¹ (nedan kallat programbeslutet). De gäller samtliga delar av programmet och kompletteras av särskilda och operativa mål för varje delprogram (se relevant kapitel i denna inbjudan att lämna projektförslag).

Enligt artikel 1.2 i programbeslutet är det allmänna målet för programmet att *”ett livslångt lärande skall bidra till gemenskapens utveckling mot ett avancerat kunskapsbaserat samhälle med hållbar ekonomisk utveckling, fler och bättre arbetstillfällen och bättre social sammanhållning, samtidigt som ett gott miljöskydd för kommande generationer säkerställs”*. I synnerhet syftar det till att främja utbyte, samarbete och rörlighet mellan utbildningssystemen i gemenskapen, så att de blir en kvalitetsreferens för hela världen.

De särskilda målen enligt artikel 1.3 i programbeslutet är följande:

- a) Att bidra till utvecklingen av livslångt lärande av hög kvalitet och främja hög prestanda, innovation och en europeisk dimension i system och praxis på området.
- b) Att stödja inrättandet av ett europeiskt område för livslångt lärande.
- c) Att bidra till att göra de möjligheter till livslångt lärande som finns i medlemsstaterna bättre, mer attraktiva och mer tillgängliga.
- d) Att öka det livslånga lärandets bidrag till social sammanhållning, aktivt medborgarskap, interkulturell dialog, jämställdhet och självförverkligande.
- e) Att bidra till att främja kreativitet, konkurrenskraft, anställbarhet och växande företagande.
- f) Att bidra till att personer i alla åldrar i större utsträckning deltar i livslångt lärande, även personer med särskilda behov och mindre gynnade grupper, oavsett deras socioekonomiska bakgrund.
- g) Att främja språkinläring och språklig mångfald.
- h) Att stödja utvecklingen av innovativt innehåll, tjänster, pedagogik och praktik för livslångt lärande, grundat på informations- och kommunikationsteknik.
- i) Att stärka det livslånga lärandets bidrag till skapandet av en känsla av europeiskt medborgarskap grundat på förståelse och respekt för mänskliga rättigheter och demokrati, och till uppmuntran av tolerans och respekt för andra folk och kulturer.
- j) Att främja samarbete inom kvalitetssäkring i alla utbildningssektorer i Europa.

¹ Europaparlamentets och rådets beslut nr 1720/2006/EG av den 15 november 2006 om inrättande av ett handlingsprogram för livslångt lärande.
<http://eur-lex.europa.eu/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:327:0045:0068:SV:PDF> (och ändrat genom Europaparlamentets och rådets beslut 1357/2008/EG av den 16 december 2008).

k) Att uppmuntra till ett optimalt utnyttjande av resultat, innovativa produkter och processer och utbyta god praxis inom de områden som täcks av programmet för livslångt lärande i syfte att förbättra utbildningens kvalitet.

2. ALLMÄN POLITISK BAKGRUND

Den övergripande prioriteringen i programmet för livslångt lärande är att den allmänna och den yrkesinriktade utbildningen ska bidra till att nå prioriteringarna och de överordnade målen i Europa 2020-strategin², EU:s tillväxtstrategi för nästa årtionde, och därigenom skapa ett mervärde genom att basera tillväxt på kunskap, öka delaktigheten i ett samhälle för alla och se till att medborgarna under hela sitt liv har tillgång till livslångt lärande och möjlighet att höja sin kompetens.

Utbildning är avgörande för Europa 2020-strategins prioriteringar, där ett av de överordnade målen är att minska antalet elever som lämnar skolan i förtid till under 10 procent och att minst 40 procent av alla i åldrarna 30–34 ska ha slutfört en eftergymnasial utbildning (eller motsvarande).

De prioriterade områdena i Europa 2020-strategin är föremål för sju flaggskeppsinitiativ på EU-nivå, nationell, regional och lokal nivå. Fyra av dessa har stark anknytning till utbildningsområdet.

- Unga på väg³: Syftet med flaggskeppsinitiativet Unga på väg är att göra det lättare för unga att få arbete genom att öka studenters och praktikanterns rörlighet, höja kvaliteten på de europeiska utbildningssystemen och göra dem mer attraktiva.
- En agenda för ny kompetens och arbetstillfällen⁴: Syftet med detta initiativ är att göra det enklare för människor att skaffa sig rätt färdigheter och kompetenser och kunna använda dem i lämpliga arbeten. För att lyckas med detta är det viktigt att så väl som möjligt kunna förutsäga vilka kompetenser som kommer att behövas i framtiden och att hjälpa människor att utveckla dessa kompetenser genom utbildning.
- Innovationsunionen⁵: Syftet med strategin är att förbättra villkoren för och tillgången till finansiering av forskning och innovation i EU för att se till att innovativa idéer kan omvandlas till produkter och tjänster som skapar tillväxt och arbetstillfällen.
- En digital agenda för Europa: Det övergripande syftet med den digitala agendan är att uppnå varaktiga ekonomiska och sociala vinster från en digital inre marknad baserad på

² Kommissionens meddelande: Europa 2020 En strategi för smart och hållbar tillväxt för alla. KOM(2010) 2020: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:SV:pdf> och Europeiska rådet 25–26 mars 2010, EUCO 7/10: Slutsatser, I. Europa 2020: En ny europeisk strategi för sysselsättning och tillväxt: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/113591.pdf

³ <http://europa.eu/youthonthemove/>. Se även http://ec.europa.eu/education/news/news2540_en.htm

⁴ Kommissionens meddelande: En agenda för ny kompetens och arbetstillfällen: EU:s bidrag till full sysselsättning: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0682:FIN:SV:PDF>. Se även <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=958>

⁵ http://ec.europa.eu/research/innovation-union/index_en.cfm

snabbt och ultrasnabbt Internet och driftskompatibla tillämpningar. Det kräver insatser för att förbättra digital kompetens, färdigheter och integration.

Programmet för livslångt lärande stöder genomförandet av EU:s utbildningspolitik inom ramen för den strategiska ramen för europeiskt utbildningssamarbete (Utbildning 2020), som antogs i maj 2009⁶. Med hjälp av den öppna samordningsmetoden försöker medlemsstaterna uppnå följande mål:

- **Göra livslångt lärande och rörlighet till verklighet** genom att genomföra strategier för livslångt lärande, ta fram referensramar för kvalifikationer och vidta åtgärder för flexibla inlärningsmetoder och genom att främja rörlighet bland alla inlärare, lärare och utbildare i EU.
- **Förbättra utbildningens kvalitet och effektivitet** genom att göra det möjligt för alla inlärare att förvärva de grundläggande färdigheter och kompetenser som de behöver för sin anställbarhet genom att garantera undervisning och lärarutbildning av hög kvalitet på alla nivåer och genom att göra alla utbildningsnivåer attraktivare och effektivare.
- **Främja lika möjligheter för alla, social sammanhållning och aktivt medborgarskap** genom att motverka utbildningsmässigt underläge, mer målinriktad stöd och inkluderande utbildning.
- **Öka kreativiteten och innovationsförmågan på alla utbildningsnivåer** genom att främja förvärvandet av övergripande nyckelkompetenser och genom att inrätta partnerskap med världen utanför skolan, särskilt näringslivet, så att utbildnings- och yrkesutbildningsanstalter blir mer öppna och bättre kan svara mot arbetsmarknadens och samhällets behov.

En full uppsättning referensdokument om dessa ämnen finns på generaldirektoratet för utbildning och kulturs webbplats.⁷

Information om de särskilda politiska villkor som gäller för skolutbildning, högre utbildning, yrkesutbildning och vuxenutbildning finns i kapitlen om de olika sektorsprogrammen.

⁶ Rådets slutsatser av den 12 maj 2009 om en strategisk ram för europeiskt utbildningssamarbete ("Utbildning 2020"), (2009/C119/02): <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:119:0002:0010:SV:PDF>

⁷ http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc36_en.htm

3. ALLMÄNNA PRIORITERINGAR

Med utgångspunkt i den strategiska politiska bakgrund som beskrivits ovan har följande allmänna prioriteringar identifierats för denna inbjudan att lämna projektförslag:

1. Utveckla strategier för livslångt lärande och rörlighet

Prioriteringen är i linje med rådets slutsatser om rörlighet för ungdomar⁸, grönboken om att främja ungdomars rörlighet i utbildningssyfte⁹ och flaggskeppsinitiativet inom Europa 2020-strategin Unga på väg¹⁰. För att främja ökad rörlighet på utbildningsområdet kommer denna prioritering att uppmuntra initiativ som utvecklar strategier för rörlighet och avlägsnar hinder för rörlighet.

Framför allt välkomnas gemensamma initiativ mellan regioner från olika medlemsstater. Strategier för rörlighet kan emellertid även utarbetas på sektorsnivå (t.ex. inom en viss bransch) eller mellan utbildningsanstalter.

Även skiftet mot läranderesultat, effektiv livslång vägledning, verktyg som den europeiska ramen för kvalifikationer, nationella ramar för kvalifikationer, Europass och det europeiska systemet för meritöverföring inom yrkesutbildningen (Ecvet), som stärker livslångt lärande och rörlighet och validering och erkännande av icke-formell och informell inläring bör utforskas och utvecklas.

2. Uppmuntra samverkan mellan utbildning och arbetsliv

I linje med meddelandet från 2009 om samarbete mellan universiteten och näringslivet¹¹ är syftet med denna prioritering att uppmuntra samverkan mellan alla utbildningssektorer och arbetslivet. Bidragen från arbetsmarknadens parter när det gäller att göra utbildningen mer relevant för arbetslivet är viktigt för arbetsmarknaden, för personers anställbarhet och för företagandepotential. Samverkan mellan utbildning och arbetsliv kan också bidra till förbättrad studie- och yrkesvägledning.

3. Stödja grundutbildning och fortbildning av lärare, utbildare och skolledare

Som det informella ministermötet 2009 visade finns det en stark koppling mellan utbildningens kvalitet och kvaliteten på lärarna och skolledningen. I rådets slutsatser från 2009 i denna fråga¹² uppmanades kommissionen att stödja samarbete och utbyte

⁸ Slutsatser antagna av rådet och företrädarna för medlemsstaternas regeringar, församlade i rådet den 21 november 2008, om rörlighet för ungdomar (2008/C 320/03): <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:320:0006:0009:SV:PDF>

⁹ KOM(2009) 329 slutlig: http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/mobility/com329_sv.pdf

¹⁰ Ibid. 3.

¹¹ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén Ett nytt partnerskap för modernisering av universiteten: EU-forumet för dialogen mellan universiteten och näringslivet, KOM(2009) 158 slutlig. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2009:0158:FIN:SV:PDF>. Uppföljt i mars 2010 av ett EU-forum om samarbetet mellan universiteten och näringslivet: http://ec.europa.eu/education/school-education/doc2279_en.htm

¹² Rådets slutsatser av den 26 november 2009 om fortbildning av lärare och skolledare. (2009/C 302/04): <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:302:0006:0009:SV:PDF>

av goda lösningar på närliggande områden¹³. Mekanismer för kvalitetssäkring på alla utbildningsnivåer stärker denna utveckling.

4. Främja förvärvandet av nyckelkompetenser genom hela utbildningssystemet

Som framgår av den gemensamma rapporten om allmän utbildning och yrkesutbildning från 2010 har initiativet för förvärvande av nyckelkompetenser¹⁴ än så länge varit mer framgångsrikt i grundskolan än inom yrkesutbildning, högre utbildning och vuxenutbildning. Syftet med denna prioritering är därför att uppmuntra alla sektorer, ända från förskolenivån, att ta fram projekt som inriktas på följande nyckelkompetenser, var och en med sina särdrag:

1. Kommunikation på modersmålet.
2. Kommunikation på främmande språk.
3. Matematiskt kunnande och grundläggande vetenskaplig och teknisk kompetens.
4. Digital kompetens.
5. Lära sig att lära.
6. Social och medborgerlig kompetens.
7. Initiativförmåga och entreprenörskap.
8. Kulturell medvetenhet och kulturella uttrycksformer.

Framför allt kommer flerspråkighet att främjas.

5. Främja social integration och jämställdhet på utbildningsområdet, inklusive integration av invandrare och romer

Efter Europaåret för bekämpning av fattigdom och social utestängning (2010), antagandet av ett överordnat mål inom Europa 2020-strategin¹⁵ för att minska antalet elever som slutar skolan i förtid och rådets slutsatser från 2010 om invandrarers utbildning och om utbildningens sociala dimension¹⁶ kommer projekt att efterlysas som främjar integration genom utbildning. För skolsektorn är elever som slutar skolan i förtid och elever med särskilda behov extra viktiga. För den högre utbildningen kommer fokus att ligga på att göra högre utbildning tillgänglig för nya typer av inlärare.

Frågor som handlar om att öka andelen invandrare, grupper med sämre förutsättningar, romer och utsatta socialgrupper med särskilda behov kommer att bli av särskild betydelse för grundskolor, yrkesutbildning och vuxenutbildning. För dessa grupper av inlärare är det extra viktigt med tillgång till bra vägledning. Könsvisionen är oerhört relevant på utbildningsområdet, framför allt eftersom fler pojkar än flickor slutar skolan i förtid och med tanke på de tydliga könsmönster som finns i valet av ämnen. Även om könsvisionen ingår i hela programmet kan projekt inom ramen

¹³ En handbok för politiker om introduktion av nya lärare offentliggjordes i april 2010: Developing coherent and system-wide induction programmes for beginning teachers: a handbook for policymakers (SEC (2010) 538 final) http://ec.europa.eu/education/school-education/doc2254_en.htm

¹⁴ Nyckelkompetenser för livslångt lärande – en europeisk referensram http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/publ/pdf/11-learning/keycomp_sv.pdf. Se även: http://ec.europa.eu/education/school-education/doc830_en.htm

¹⁵ Ibid 2.

¹⁶ Rådets slutsatser från maj 2010. 3013:e mötet i Europeiska unionens råd (UTBILDNING, UNGDOM OCH KULTUR) i Bryssel den 11 maj 2010 http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/educ/114393.pdf

för denna prioritering ta upp denna fråga särskilt. Det uppmuntras även till utveckling av aktiviteter inom projekten som är avsedda att göra det lättare för flickor och kvinnor att komma in i yrken där de är underrepresenterade.

Dessutom bör det påpekas att främjandet av tillgång till utbildningsmöjligheter (även e-lärande) för personer med funktionsnedsättning är en prioritering som gäller hela programmet.

Medvetenheten om särskilda behov hos personer med begränsad rörlighet eller andra funktionsnedsättningar, t.ex. i samband med virtuella eller reella standarder för tillgänglighet, bör höjas i utbildningsplaner.

Dessa allmänna strategiska prioriteringar speglas på olika sätt i de olika delprogrammen inom ramen för programmet för livslångt lärande. Vid behov identifieras kompletterande – mer specifika – prioriteringar för varje delprogram eller centralt verksamhetsområde.

4. ÖVERGRIPANDE VILLKOR

I enlighet med artikel 14.2 i programbeslutet är multilaterala projekt och nätverk inom programmen Comenius, Erasmus, Leonardo da Vinci, Grundtvig och centrala verksamhetsområden inom det allmänna programmet också öppna för partner från tredjeländer vars deltagande i programmet för livslångt lärande inte omfattas av artikel 7 i beslutet. I programhandboken för programmet för livslångt lärande finns mer information om vilka insatser detta gäller och om villkoren för deltagande.

Kompletterande åtgärder kan få stöd ur alla sektorsprogram och centralt verksamhetsområde 2 (språk).

Större uppmärksamhet ägnas åt systematisk spridning och systematiskt utnyttjande av resultat på projekt-, program- och politisknivå. Alla projektförslag måste innehålla en tydlig plan för hur resultaten ska spridas och utnyttjas.

Kommissionen kommer även att beakta ansökningar om samfinansiering av nya arbetsprogram för nätverk som finansierats tidigare, mot bakgrund av de resultat som de berörda nätverken kan visa upp och det mervärde som de nya förslagen kan tillföra.

5. HUR DOKUMENTET SKA ANVÄNDAS

I dokumentet anges de olika typer av insatser som ansökningarna inom ramen för programmet för livslångt lärande kan gälla, i förekommande fall tillsammans med motsvarande politiska prioriteringar.

När prioriteringar specificeras för en viss typ av insats speglar dessa prioriteringar de frågor som är centrala för utvecklingen av utbildningspolitiska riktlinjer på EU-nivå och **ansökningarna måste omfatta åtminstone en av dessa prioriteringar för att kunna väljas ut**. För att säkerställa att alla prioriteringar täcks in kommer valet av de ansökningar som

kommer att få pengar både att baseras på ansökningarnas kvalitet och på behovet av en balans mellan prioriteringarna.¹⁷

Den allmänna inbjudan att lämna projektförslag ska läsas tillsammans med följande dokument:

- Europaparlamentet och rådets beslut om inrättande av ett program för livslångt lärande 2007–2013.¹⁸
- Programhandboken för programmet för livslångt lärande, där det finns beskrivningar av såväl insatserna inom de olika programområdena som de ekonomiska och administrativa villkoren¹⁹.

KAPITEL 1 – SEKTORSPROGRAM

1. COMENIUS – SKOLUTBILDNING

Bakgrund

I november 2008 enades rådet om att stärka EU-samarbetet på skolutbildningsområdet²⁰. Målet är att se till att alla elever får en utbildning av hög kvalitet som utrustar dem så att de kan delta i det globala samhället och en arbetsmarknad i snabb utveckling, samt hjälper dem att utveckla sin fulla potential för bl.a. innovation, kreativitet och aktivt medborgarskap. Under 2007²¹ och 2009²² fastställde rådet en dagordning för samarbetet om förbättrad utbildning och fortbildning av lärare och skolledare²³. Betoningen ligger på behovet av att förbättra lärarutbildningens kvalitet och relevans, från grundutbildningen till introduktionen av nya lärare och deras fortbildning. Under 2009 tog rådet även upp frågan om skolutbildning av barn med invandrarbakgrund och uppmanade medlemsstaterna att bland annat på ett målinriktat sätt använda sig av programmet för livslångt lärande för att hitta sätt att bättre stödja denna grupps inläring²⁴.

¹⁷ Närmare upplysningar om reglerna för hur ansökningar väljs ut kommer att publiceras i handboken för programmet för livslångt lärande – se: http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-programme/doc78_en.htm (i avsnittet "How to participate").

¹⁸ Ibid 1.

¹⁹ http://ec.europa.eu/education/llp/doc848_en.htm

²⁰ Slutsatser antagna av rådet och företrädarna för medlemsstaternas regeringar, rådets möte den 21 november 2008 om att förbereda unga inför 2000-talet: ett program för europeiskt samarbete på utbildningsområdet (2008/C 319/08): <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:319:0020:0022:SV:PDF>

²¹ Slutsatser från rådet och företrädarna för medlemsstaternas regeringar, församlade i rådet av den 15 november 2007 om bättre utbildning för lärare (2007/C 300/07): <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2007:300:0006:0009:SV:PDF>

²² Ibid. 12

²³ http://ec.europa.eu/education/school-education/doc832_en.htm

²⁴ Rådets slutsatser om utbildning för barn med invandrarbakgrund (2009/C301/07): <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:301:0005:0008:SV:PDF>

Dessa prioriteringar avspeglas i den strategiska ramen för europeiskt utbildningssamarbete (Utbildning 2020)²⁵. På skolutbildningsområdet handlar dessa prioriteringar om insatser för att se till att alla förvärvar nyckelkompetenser, oavsett elevernas personliga, sociala eller ekonomiska bakgrund. Framför allt krävs mer arbete ifråga om grundläggande färdigheter²⁶ och för att stärka undervisningen och inläringen av övergripande nyckelkompetenser som främjar initiativförmåga och entreprenörskap, kreativitet, innovationsförmåga och anpassning till en arbetsmarknad i snabb utveckling. Utbildning om respekt för miljön²⁷ och i interkulturell kompetens bör också stärkas. I den strategiska ramen Utbildning 2020²⁸ bekräftas att målinriktade insatser behövs för att höja kvaliteten på utbildningen av elever med invandrarbakgrund²⁹. Den nyckelroll som förskoleverksamhet och barnomsorg spelar för detta uppmärksammas också.

Att minska andelen elever som lämnar skolan i förtid till under 10 procent senast 2020 utsågs 2010 till ett av de överordnade målen för Europa 2020-strategin³⁰. Kommissionen har åtagit sig att 2011 utarbeta ett förslag till rådets rekommendation till en ram för effektiv politik för att motverka att elever lämnar skolan i förtid. Grunden ska vara bättre information om orsakerna till att elever lämnar skolan i förtid, ett urval åtgärder för att se till inte skapa de betingelser som leder till att elever lämnar skolan i förtid, att ingripa vid tecken på ökad risk och att se till att de som har lämnat skolan kommer tillbaka till undervisningen.

Bland de nya europeiska riktmärken som tas upp i bilaga I till den strategiska ramen Utbildning 2020³¹ finns – utöver att förhindra att elever lämnar skolan i förtid och förbättra läskunnigheten – också kvantitativa mål för att minska andelen lågpresterande elever i matematik och naturvetenskap (till mindre än 15 procent till 2020) och för att till 2020 öka andelen barn mellan 4 år och den obligatoriska skolåldern som deltar i förskoleverksamhet och barnomsorg till 95 procent.

När det gäller initiativet ”En agenda för ny kompetens och arbetstillfällen”³² förutses t.ex. i de senaste prognoserna om framtida kompetensbehov en ökning av antalet arbeten som kräver kvalifikationer på hög eller medelhög nivå. Sådana kvalifikationer måste emellertid åtföljas av nyckelkompetenser som gör det möjligt för ungdomar att arbeta i interkulturella, flerspråkiga och snabbt föränderliga miljöer och som bidrar till kreativitet och innovation.

Den politiska utveckling och de utmaningar som beskrivs ovan kräver därför att det europeiska samarbetet har följande mål:

²⁵ Ibid. 6

²⁶ Rådets slutsatser om höjning av nivån på de grundläggande färdigheterna inom ramen för det europeiska samarbetet om en skola för 2000-talet, Bryssel den 19 november 2010:

http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/educ/117853.pdf

²⁷ Rådets slutsatser om utbildning för hållbar utveckling, Bryssel den 19 november 2010:

http://consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/educ/117855.pdf

²⁸ Ibid. 6

²⁹ Rådets slutsatser om utbildning för barn med invandrarbakgrund, november 2009: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:301:0005:0008:SV:PDF>

³⁰ Ibid. 2

³¹ Ibid. 6

³² Ibid. 4

- Att fortsätta och ytterligare stärka arbetet med nyckelkompetenser för livslångt lärande³³. Detta innebär att man ser till att alla elever, redan i tidig ålder och oavsett deras bakgrund, omständigheter, kön eller särskilda behov – ges möjlighet att förvärva hela uppsättningen nyckelkompetenser. Utvecklingen av nyckelkompetenser bör bygga på starka grundläggande kunskaper i läsning och skrivning, matematik och naturvetenskap och omfatta både ämnesspecifika och övergripande kompetenser som kan motivera eleverna och göra dem rustade för vidare studier.
- Att uppmuntra skolor att arbeta tillsammans med arbetslivet och andra centrala aktörer utanför skolan, inrätta partnerskap och förbättra lärares och elevers företaganda.
- Att fortsätta att förbättra kvaliteten på lärare, skolledare och övrig skolpersonal och hjälpa skolorna att bli effektiva inlärningsmiljöer. Detta kräver lärarutbildning av högre kvalitet under hela en lärares karriär, effektivare lärarekrytering och insatser för att få lärarna att stanna kvar samt hjälp till skolledare att fokusera på att förbättra elevers och lärares inläring.

Särskilda och operativa mål för Comenius

Comeniusprogrammet har följande särskilda mål enligt artikel 17.1 i programbeslutet:

- a) Att bland unga människor och undervisande personal utveckla kunskapen om och förståelsen för mångfalden och värdet av de europeiska kulturerna och språken.
- b) Att hjälpa unga människor att förvärva den grundläggande livskunskap och det kunnande de behöver för sin personliga utveckling, för framtida anställning och för ett aktivt medborgarskap på såväl nationell som europeisk nivå.

Programmet Comenius ska ha följande operativa mål enligt artikel 17.2 i programbeslutet:

- a) Att utöka och förbättra rörligheten för elever och undervisande personal i olika medlemsstater.
- b) Att förbättra och utöka partnerskap mellan skolor i olika medlemsstater, så att minst tre miljoner elever deltar i gemensam utbildningsverksamhet under programmets löptid.
- c) Att främja inläring av moderna främmande språk.
- d) Att stödja utarbetandet av innovativa IKT-baserade innehåll, tjänster, undervisningsmetoder och rutiner för livslångt lärande.
- e) Att höja kvaliteten och stärka den europeiska dimensionen i lärarutbildningen.
- f) Att stödja förbättringar av pedagogiska metoder och skolförvaltning.

Prioriterad verksamhet inom Comenius

1.1 Rörlighet och partnerskap

I Comeniusprogrammet för elevers utbytesresor till ett annat EU-land och partnerskapsåtgärder ingår följande:

- Individuellt elevutbyte inom ramen för ett pågående eller tidigare skolpartnerskap.

³³ Europaparlamentets och rådets rekommendation av den 18 december 2006 om nyckelkompetenser för livslångt lärande (2006/962/EG): <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:394:0010:0018:SV:PDF>

- Deltagande i fortbildning för lärare och annan undervisande personal (internutbildning).
- Förberedande besök för skolpartnerskap, nätverk och multilaterala projekt.
- Praktikplatser för blivande lärare.
- Multilaterala och bilaterala skolpartnerskap som inkluderar elev- och lärarutbyte inom ramen för partnerskapsaktiviteter.
- Comenius Regio-partnerskapen
- e-vänskolekontakter.

Det finns inga europeiska prioriteringar för dessa insatser, vars metoder definieras i programhandboken för programmet för livslångt lärande³⁴.

1.2 Multilaterala projekt

1.2.1 *Skolutveckling, ledarskap och kontakter med arbetslivet*

Elevens utveckling av nyckelkompetenser³⁵ och motivation att lära sig beror i hög grad på hur relevant undervisningen och inläringen är, skolandan och skolans kontakter med omvärlden. Att förbättra ledarskapet i skolorna genom att ge lärare incitament och möjligheter att samarbeta och den övergripande utvecklingen av skolor som lärandemiljöer har därför blivit centrala politiska prioriteringar.

Projekten bör omfatta partner från både skolan och världen utanför skolan. De bör utveckla metoder, strategier, pedagogiskt material och/eller andra typer av stödmaterial för att

- inrätta partnerskap och nätverksmodeller mellan skolan och arbetslivet,
- utveckla skolpersonalens ledarskap,
- utveckla lärarnas förmåga att samarbeta med varandra, med elevernas familjer och med världen utanför skolan,
- stimulera ungdomars initiativförmåga och utveckla deras företaganda.

1.2.2 *Utveckling av undervisnings- och inlärningsstrategier*

För att möta behoven från en arbetsmarknad i snabb utveckling och allt mer diversifierade samhällen måste skolorna ge eleverna en full uppsättning nyckelkompetenser. För det behövs bra grundutbildning för lärare och skolledare och fortbildning av hög kvalitet under hela deras yrkesliv. I detta sammanhang är det oerhört viktigt att alla nya lärare får en ordentlig introduktion i yrket när de inleder sin bana som lärare.

- Projekten bör spegla de kompetenser som dagens skolledare behöver och bör utveckla, testa och genomföra effektiva metoder för att stödja skolledares yrkesmässiga utveckling.
- Projekten bör utveckla, testa och genomföra effektiva interna strategier för att stödja nya lärare i början av deras yrkesbana (introduktionsprogram)³⁶.

³⁴ Ibid. 19

³⁵ [Ibid.](#) 14

³⁶ Ibid. 13

1.2.3 Stödja grundläggande kunskaper³⁷ och övergripande nyckelkompetenser

Under sina skolår behöver unga utveckla både starka grundläggande kunskaper, i läsning, skrivning, matematik och naturvetenskap, och övergripande nyckelkompetenser som att lära sig lära, initiativförmåga och entreprenörskap och sociala, medborgerliga och kulturella kompetenser. Att lära ut och lära sig de övergripande nyckelkompetenserna kräver ofta ämnesöverskridande undervisnings- och inlärningsstrategier och en helhetssyn på elevernas inläring och personliga och sociala utveckling. Erfarenheten visar att hur man bedömer och utvärderar lärande har en stark inverkan på utvecklingen av dessa kompetenser.

Projekten bör

- utarbeta metoder för att förbättra läs- och skrivundervisningen, för att skapa en organisation som på ett effektivt sätt identifierar elever med läs- och skrivsvårigheter och för att under hela skoltiden ge stöd åt dessa elever,
- identifiera och utveckla undervisnings- och inlärningsmetoder som effektivt främjar utvecklingen av övergripande nyckelkompetenser,
- utveckla bedömnings- och utvärderingsmetoder och -praxis som förbättrar inlärningskvaliteten och stöder utvecklingen av samtliga nyckelkompetenser,
- identifiera och utveckla integreringen av den europeiska dimensionen i undervisning och lärande.

1.2.4 Minska andelen elever som slutar skolan i förtid, förbättra utbildningen av elever med invandrabakgrund och romsk bakgrund och främja jämställdhet och inkluderande strategier för lärande

Elever som slutar skolan i förtid är fortfarande ett stort problem i EU. Medlemsstaterna har olika problem med elever som lämnar skolan i förtid. I vissa medlemsstater är problemet mest ett landsbygdsfenomen, i andra drabbar det mest mindre gynnade miljöer i storstäder. Vissa regionala eller säsongsbetonade arbetsmarknader (t.ex. turism eller byggarbete) kan locka ungdomar från skolan till lågutbildade arbeten med dåliga utsikter. Vissa länder har en hög andel elever som lämnar skolan i förtid i vissa yrkesutbildningar, medan andra har en lägre andel inom bl.a. lärlingsutbildning.³⁸ Även om många ungdomar med invandrabakgrund är framgångsrika elever är det genomsnittliga resultatet för elever med invandrabakgrund sämre än för andra elever. Bland romska elever finns en hög andelen ungdomar som lämnar skolan utan slutbetyg. Dessutom kvarstår skillnaderna mellan manliga och kvinnliga elevers intresse för och resultat i vissa ämnen. Alla sådana förutsättningar måste beaktas när man ger stöd till elever som lämnar skolan i förtid eller som riskerar att göra det. Tillsammans med andra aktörer kan skolorna därför spela en viktig roll, både för att komma till rätta med problemet med elever som slutar skolan i förtid och för att förbättra utbildningen av elever med invandrabakgrund eller romsk bakgrund.

Projekten bör

- identifiera och utveckla både inlärningsstrategier och metoder som hjälper elever som riskerar att sluta skolan i förtid att behålla sin motivation och fullfölja sin skolgång, och förbereda dem för fortsatta studier och yrkesutbildning,

³⁷ Rådet antog i maj 2009 ett europeiskt riktämärke för att minska andelen lågpresterande i läsning, matematik och naturvetenskap till under 15 procent: http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc28_en.htm

³⁸ Insatser till förmån för elever som lämnar skolan i förtid: ett viktigt bidrag till strategin Europa 2020, Bryssel den 31.1.2011 KOM(2011) 18 slutlig, http://ec.europa.eu/education/school-education/doc/earlycom_sv.pdf

- identifiera och utveckla metoder för att stödja och motivera elever med invandrarbakgrund och romsk bakgrund att nå sin potential på utbildningsområdet,
- identifiera och utveckla strategier för att motverka könsstereotyper i samband med undervisning, lärande och yrkesval,
- stödja utvecklingen av inkluderande strategier för undervisning och lärande som ser till alla elevers behov, inklusive elever från mindre gynnade bakgrunder.

1.3 Nätverken

1.3.1 *Stödja företaganda och kontakter med arbetslivet*

Utveckling av initiativförmåga och företaganda som en nyckelkompetens³⁹ innefattar förmågan att omsätta idéer i handling, att arbeta i projektform och att lära sig hur ekonomin fungerar. Skolor kan stödja utvecklingen av denna kompetens genom att uppmuntra initiativ, innovation och kreativitet och genom att inrätta partnerskap med arbetslivet.

Inom ramen för denna prioritering bör partnerorganisationerna utveckla den kunskap som behövs i ämnet med hjälp av nätverksresurser och expertis för att identifiera och sprida effektiva metoder för att hjälpa skolorna att

- utveckla en inlärningsmiljö som uppmuntrar initiativ, kreativitet och innovation bland elever och personal,
- samarbeta med arbetslivet i form av partnerskap,
- förbättra studie- och yrkesvägledningen för eleverna,
- stödja grundutbildning och fortbildning av lärare, utbildare, skolledare och ledare för andra utbildningsinstitutioner.

1.3.2 *Stöd för att göra det mer attraktivt att studera naturvetenskap*

Att ta sig an globala utmaningar som klimatförändringarna genom att utveckla en grönare och smartare ekonomi innebär att man måste förstå de förändringar av naturen som orsakats av mänsklig verksamhet och vilket ansvar den enskilda medborgaren har. Att förstå de grundläggande vetenskapliga begreppen och ett intresse för hållbar utveckling har därför blivit viktigt för ett aktivt medborgarskap.

Inom ramen för denna prioritering bör nätverk identifiera och sprida effektiva metoder för undervisning i naturvetenskap, särskilt för hållbar utveckling – t.ex. frågebaserad undervisning, utveckling av väglednings- och informationstjänster om en karriär inom naturvetenskapliga yrken och metoder för att minska snedfördelningen mellan män och kvinnor inom naturvetenskapliga utbildningar och yrken.

1.3.3 *Utveckling av förskoleverksamhet och barnomsorg*

Tillgång till förskoleverksamhet och barnomsorg av hög kvalitet är grundläggande för effektivt lärande längre fram. Det bidrar till barnens sociala utveckling och hjälper mindre gynnade barn. Kvaliteten beror bland annat på personalens kompetens, läroplanen, samarbetet med föräldrarna och lärandemiljön i stort.

³⁹ Nyckelkompetens 7 av nyckelkompetenserna för livslångt lärande – en europeisk referensram: http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/publ/pdf/l1-learning/keycomp_sv.pdf, Se även: http://ec.europa.eu/education/school-education/doc830_en.htm

Nätverken bör identifiera, utbyta och sprida effektiva metoder för att

- förbättra lärares, utbildares och övrig personals kompetenser och kvaliteten på läroplaner och lärandemiljöer för barn som ännu inte är skolpliktiga,
- identifiera och stödja barn med inlärningssvårigheter eller ett sämre socioekonomiskt utgångsläge,
- stödja tidig språk-, läs- och skrivutveckling.

1.3.4 Utveckling av specialundervisning för att integrera alla ungdomar, inklusive ungdomar med funktionsnedsättning

För att bygga vidare på mångfalden och tillämpa integrationsprincipen på utbildningsområdet måste man tänka i nya banor när det gäller lärandemiljöer, resurser och lärares och skolledares kompetens, undersökning av hinder och identifiering av möjligheter.

Nätverken bör identifiera och sprida effektiva strategier som

- främjar integration av elever med särskilda behov i all politik och i alla åtgärder, inklusive en utökning av specialskolors roll så att dessa blir resurscentrum,
- utbildar lärare, skolledare och övrig skolpersonal i hur man främjar denna integration.

2. ERASMUS – HÖGSKOLEUTBILDNING OCH YRKESINRIKTAD UTBILDNING PÅ EFTERGYMNASIAL NIVÅ

Politisk bakgrund

EU:s politik för högre utbildning syftar till att stödja medlemsstaternas reformer av de högre utbildningssystemen, för att göra dem mer sammanhängande och lyhörda för kunskapssamhällets behov. Det krävs reformer för att möta globaliseringens utmaningar och för att utbilda och omskola EU:s arbetskraft. Reformerna ska leda till att universitet kan fylla en avgörande funktion i kunskapens Europa och kraftfullt bidra till både den strategiska ramen Utbildning 2020⁴⁰ och Europa 2020-strategin⁴¹, särskilt strategins överordnade mål att öka andelen i åldrarna 30–34 som har slutfört en eftergymnasial utbildning (eller motsvarande) till 40 procent senast 2020. Av de sju flaggskeppsinitiativen i Europa 2020-strategin är följande mest relevanta för politiken för högre utbildning: Unga på väg⁴², En agenda för ny kompetens och arbetstillfällen⁴³ och Innovationsunionen⁴⁴.

Inom varje initiativ kommer både EU och nationella myndigheter att samordna sina insatser så att de förstärker varandra. Att underlätta rörlighet över nationsgränserna står högt upp på dagordningen inom utbildningsområdet. Detta speglas i rådets slutsatser från november 2008 där det betonas att alla unga ska ha möjlighet att delta i någon form av rörlighet. Samtidigt är reformerna i linje med målen för utvecklingen av det europeiska området för högre utbildning till 2020 (Bolognaprocessen), som antogs vid ministerkonferensen i Leuven/Louvain-la-

⁴⁰ Ibid. 6

⁴¹ Ibid. 2

⁴² Ibid. 3

⁴³ Ibid. 4

⁴⁴ Ibid. 5

Neuve 2009⁴⁵, där utbildningsministrarna bland annat enades om målet att 2020 ska 20 procent av de europeiska studenterna ha erfarenhet av utlandsstudier eller utlandspraktik.

De politiska prioriteringarna för högre utbildning fastställdes i meddelandet *Att förverkliga moderniseringsagendan för universiteten: utbildning, forskning och innovation*⁴⁶. Målen kommer att ses över och kompletteras i ett policymeddelande 2011.

Dessa budskap har bekräftats i rådets slutsatser och resolutioner.

Högskolor uppmanas att delta fullt ut i kunskapstriangeln (högre utbildning, forskning och innovation), och att engagera sig i projekt som inriktas på förstärkt samarbete mellan och högskolor och företag. Denna prioritering understryks genom inrättandet av ett europeiskt institut för teknik och innovation⁴⁷, men är även högst relevant för högre utbildning i allmänhet. Det europeiska forumet universitet-näringsliv, som kommissionen tagit initiativ till, och det därtill relaterade kommissionsmeddelandet⁴⁸ är också avsedda att stärka samarbetet på detta område.

Särskilda och operativa mål för Erasmus

Erasmusprogrammet har följande särskilda mål enligt artikel 21.1 i programbeslutet:

- a) Att stödja förverkligandet av ett europeiskt område för högre utbildning.
- b) Att betona den roll som högre utbildning och avancerad yrkesinriktad utbildning spelar för innovationsprocessen.

Erasmusprogrammet har följande operativa mål enligt artikel 21.2 i programbeslutet:

- a) Att förbättra kvaliteten på och utöka student- och lärarrörlighet i hela Europa för att bidra till målet att minst tre miljoner enskilda personer ska ha deltagit i studentrörlighet inom Erasmusprogrammet och dess föregångare fram till år 2012.
- b) Att förbättra kvaliteten på och utöka multilateralt samarbete mellan högskolorna i Europa.
- c) Att öka graden av öppenhet och kompatibilitet mellan europeiska utbildningsbevis inom högre utbildning och avancerad yrkesutbildning.
- d) Att förbättra kvaliteten på och utöka samarbetet mellan högskolor och företag.
- e) Att underlätta utvecklingen av innovativa arbetssätt inom högre utbildning och högre yrkesinriktad utbildning (högskolenivå) och överföring av denna, inbegripet från ett medverkande land till andra.

⁴⁵ The Bologna Process 2020 – The European Higher Education Area in the new decade. Kommuniké från konferensen med europeiska ministrar med ansvar för högre utbildning i Leuven och Louvain den 28–29 april 2009: http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/conference/documents/Leuven_Louvain-la-Neuve_Communique_April_2009.pdf, följt av Budapest-Vienna Declaration of 12 March 2010 on the European Higher Education Area http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/2010_conference/documents/Budapest-Vienna_Declaration.pdf

⁴⁶ KOM(2006) 208 slutlig: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2006:0208:FIN:SV:PDF>

⁴⁷ <http://eit.europa.eu>

⁴⁸ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén: Ett nytt partnerskap för modernisering av universiteten: EU-forumet för dialogen mellan universiteten och näringslivet KOM(2009) 158 slutlig: http://ec.europa.eu/education/higher-education/doc/business/com158_en.pdf

- f) Att stödja utvecklingen av innovativt innehåll, tjänster, pedagogik och praktik för livslångt lärande, grundat på informations- och kommunikationsteknik.

Prioriterad verksamhet inom Erasmus

2.1 Rörlighet

Rörlighet för studenter, lärare och övrig personal

Student- och lärarrörlighet spelar en viktig roll för inrättandet av det europeiska området för högre utbildning. De universitet och högskolor som deltar i Erasmus uppmanas att öka de studerandes möjligheter både att studera och praktisera för att uppnå målet med tre miljoner Erasmus-studerande år 2012, samt öka rörligheten för undervisande personal.

Institutionerna för högre utbildning uppmanas att se till att kvaliteten är hög när de anordnar rörlighet för både studerande och för undervisande och annan personal, enligt stadgan för Erasmusuniversitet och den europeiska kvalitetsstadgan för rörlighet⁴⁹.

Det finns inga europeiska eller nationella prioriteringar för dessa insatsområden.

Intensivprogram inom Erasmus

Ett intensivprogram är ett kort studieprogram som sammanför studenter och undervisande personal från institutioner för högre utbildning i minst tre deltagande länder. Utöver inlärningsresultaten när det gäller ämnesrelaterade kunskaper ska intensivprogrammen främja övergripande kompetenser, och deltagande studenter ska beviljas ECTS-poäng (eller motsvarade) för sin studieinsats.

Det finns inga europeiska eller nationella prioriteringar för detta insatsområde.

Erasmus: Intensivspråkkurser (EILC)

Dessa kurser är centrala för att utveckla de språkliga och interkulturella kompetenser som utbytesstudenter behöver och för att främja flerspråkigheten i Europa.

Det finns inga europeiska eller nationella prioriteringar för detta insatsområde.

2.2 Multilaterala projekt

Erasmusprogrammets multilaterala projekt stöder samarbete mellan olika universitet och högskolor eller mellan dessa institutioner och andra relevanta intressenter.

Företräde ges åt innovativa projekt som inriktas på ämnesområden och teman som inte får tillräcklig täckning i andra projekt som får stöd inom detta insatsområde.

Multilaterala projekt omfattar följande fem prioriteringar.

⁴⁹ Europaparlamentets och rådets rekommendation av den 18 december 2006 om gränsöverskridande rörlighet inom gemenskapen i utbildningssyfte: Europeiska kvalitetsstadgan för rörlighet (2006/L 394/5): <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:394:0005:0009:SV:PDF> .

2.2.1 Samarbete mellan universitet och högskolor och näringslivet

Projekten inom denna prioritering ska stödja verksamheter som sammanför institutioner för högre utbildning med partner utanför universitetsvärlden: företag, yrkesorganisationer, handelskammare, arbetsmarknadens parter, lokala/regionala organ m.fl.

Projekten måste visa prov på samverkan mellan arbetsliv och universitet och högskolor, och institutioner från båda sidor måste delta.

Prioritet kommer att ges åt projekt som

- förbättrar samordningen mellan studierna (enligt och utanför läroplanen) och framtida näringslivs- och sysselsättningsbehov, t.ex. genom att utvärdera de framtida färdighetsbehoven och låta företagen få större inflytande på kursernas utformning och innehåll. Detta innefattar bland annat samarbete mellan näringslivet och den akademiska världen genom att ”kunskapsallianser”⁵⁰ inrättas för att anpassa befintliga eller utforma nya kursplaner som ska fylla kunskapsluckor när det gäller innovationsfärdigheter (vilket kommer att bidra till en modernisering av universiteten med inriktning på tvärvetenskaplighet, entreprenörskap och starkare samarbete med näringslivet).
- utvecklar utbildningsutbudet för företag inom ramen för livslångt lärande baserat på de anställdas tydliga efterfrågan och deltagande, t.ex. skräddarsydda kurser för att uppgradera de anställdas kunskap och färdigheter.

2.2.2 Social integration inom högre utbildning

Projekt inom ramen för denna prioritering bör stödja insatser för att öka tillgången till och förbättra den sociala dimensionen inom högre utbildning. De viktigaste målen är att fler ska delta i högre utbildning och att fler studenter från underrepresenterade grupper (på grund av faktorer som socioekonomisk bakgrund, funktionsnedsättning, etniskt ursprung, invandrarbakgrund osv.) och icke-traditionella inlärare (deltidsstuderande, studenter med familjeansvar, äldre studenter osv.) ska slutföra studier, förbättra möjligheterna till livslångt lärande, utveckla nya metoder för att öka det sociala ansvaret för institutioner för högre utbildning och förbättra jämställdheten inom ämnesområden där könsfördelningen är särskilt ojämn.

Prioritet kommer att ges åt projekt som

- utvidgar möjligheterna för underrepresenterade grupper och icke-traditionella inlärare att få tillträde till högre utbildning, t.ex. genom att främja erkännandet av tidigare icke-formell och informell utbildning, genom att öka tillgången till studievägledning och genom särskilda rekryteringsmetoder inriktade på nya studentgrupper,
- innefattar system för att övervaka utvidgningen av möjligheterna för underrepresenterade grupper,

⁵⁰ ”Kunskapsallianser” är målinriktad, strukturerat samarbete mellan universitet och högskolor och näringslivet som ska leda till nya kursplaner och kurser till utveckling av nya och innovativa utbildningsmetoder. Resultaten av kunskapsallianser kan fungera som inspiration för institutioner för högre utbildning i Europa som vill modernisera sina kursplaner och utveckla sin verksamhet på andra sätt.

Syftet ska alltid vara att se till att de som utexamineras inom alla områden har både djupgående kunskaper och goda T-formade färdigheter, för att därmed säkerställa god anställningsbarhet, anpassningsförmåga och företagarganda samt en kreativ och innovativ hållning. Sådana kunskapsallianser är inte på något sätt avsedda att inkräkta på självbestämmanderätten för institutioner för högre utbildning.

- utvecklar politiska riktlinjer för att få fler studenter att slutföra sin högre utbildning, inklusive genom att ge ökat (ekonomiskt eller annat) stöd till enskilda studenter och vägledning till studenter,
- utvecklar flexibla regler för framför allt deltidstudier eller personlig studietakt (inklusive distansundervisning) för att möta dessa personers behov inom högre utbildning,
- bidrar till jämställdhet genom att främja deltagande och framgångsrika studier för det underrepresenterade könet inom relevanta ämnesområden,
- utvecklar universitetens och högskolornas sociala ansvar, inklusive utåtriktad verksamhet och gemenskapsbaserade tillträdesvägar.

2.2.3 Strategier för rörlighet och avskaffande av hinder för rörlighet inom högre utbildning

Projekt inom ramen för denna prioritering bör stödja insatser för att utveckla innovativa strategier för att öka rörligheten eller metoder för att avskaffa hinder för rörlighet inom högre utbildning.

Prioriteringen omfattar även projekt som stöder virtuell rörlighet inom ramen för den globala strategin för effektiv integrering av informations- och kommunikationsteknik (IKT) i de universitet och högskolor som deltar.

Prioritet kommer att ges åt projekt som

- utvecklar strategier för att öka rörligheten, t.ex. genom att i kursplanerna främja ”rörlighetsfönster” eller genom att uppmuntra lärare, ledare, chefer inom utbildningsområdet, utbildare m.fl. att öka rörligheten,
- analyserar och tar itu med de största hindren för rörlighet, särskilt de som förhindrar att studenterna får tillgodoräkna sig hela sin utlandsvistelse, samt främjar och fullt ut använder sig av befintliga verktyg (det europeiska systemet för överföring av studiemeriter (ECTS), Europass, inklusive tillägget till examensbeviset, osv.⁵¹),
- gör det lätt att på nationell eller regional nivå få tillgång till relevant och uppdaterad information om rörlighet över nationsgränserna,
- erbjuder öppna utbildningsresurser för att dela innehåll på europeisk nivå som en integrerad del av institutionsstrategin, där organisatoriska och tekniska villkor har fastställts tidigare,
- stärker den virtuella rörligheten genom att erkänna kurser som ges av andra institutioner utomlands via virtuella utbildningsresurser.

2.2.4 Stöd för en moderniseringsagenda för högre utbildning

Projekt inom ramen för denna prioritering bör stödja insatser som ligger i linje med moderniseringsagendan för högre utbildning.

Projekten måste ta upp åtminstone ett av följande reformområden inom moderniseringsagendan: kursplansreform (inklusive projekt för utveckling av kursplaner), ledningsreform eller finansieringsreform.

När det gäller kursplansreformen kommer prioritet ges åt projekt som

⁵¹ Konventionen om erkännande av bevis avseende högre utbildning i Europaregionen från 1997 (Lissabonkonventionen), informationsnätverket Enic-Naric, kvalitetssäkring för institutioner och program för högre utbildning,

- utvecklar initiativ eller verktyg för att bedöma eller främja anställbarheten för personer med akademisk examen,
- utformar integrerade program som omfattar antingen 1) en komplett studiecycel (kandidat-, masters- eller doktorsnivå) och leder till en erkänd dubbel, multipel eller gemensam examen, 2) en komplett studiecycel inom områden med en hög grad av tvärvetenskaplighet och 3) kursplaner och moduler för vidareutbildning som är avsedda att aktualisera tidigare kunskaper och färdigheter.

När det gäller reform av styrformerna kommer prioritet att ges åt projekt som

- underlättar europeiskt samarbete inom kvalitetssäkring, t.ex. genom att definiera och genomföra nya rutiner för intern och extern utvärdering av studieprogrammets kvalitet, gemensamma strategier och verktyg när det gäller erkännande av en gemensam, dubbel eller multipel examen och klara principer för kvalitetssäkring av gränsöverskridande utbildning,
- förbättrar självbestämmanderätten och redovisningsansvaret för institutioner för högre utbildning, bland annat genom ett bredare urval av berörda aktörer (t.ex. studenter, utexaminerade, företag, arbetsmarknadens parter, organisationer inom det civila samhället, sammanslutningar för regional utveckling) i beslutsprocesserna,
- främjar insyn i universitetens och högskolornas mångfald och de resultat som uppnås,
- förbättrar det strategiska ledarskapet inom institutioner för högre utbildning genom stringenta ledningssystem.

När det gäller finansieringsreformen kommer prioritet ges åt projekt som

- utvecklar strategier för att göra finansieringen effektivare, inklusive prestationsbaserade finansieringsmekanismer,
- främjar en diversifiering av universitetens och högskolornas finansieringskällor,
- bedömer och främjar avkastningen på investeringarna i högre utbildning.

2.2.5 Främja hög kvalitet och innovation inom högre utbildning

Projekt inom ramen för denna prioritering bör stödja insatser som tar upp kunskapstriangeln utbildning, forskning och innovation. Europeiska universitet och högskolor har visat stor potential både när det gäller undervisning och forskning, men ofta kopplas dessa två områden inte ihop på ett optimalt sätt. Inte heller är något av områdena ordentligt knutet till den tredje sidan av kunskapstriangeln, innovation. Dessa projekt bör försöka täppa till denna lucka och komplettera EU-initiativ för att koppla ihop dessa tre områden på nya och effektiva sätt, t.ex. inrättandet av det europeiska institutet för innovation och teknik (EIT).

Konsortier som deltar i forsknings- och innovationsprogram på EU-nivå, t.ex. ramprogrammen, är särskilt välkomna att lämna in ansökningar på denna prioritering för att komplettera sin verksamhet med utbildningsinitiativ som ursprungligen förutsågs i deras arbetsplaner.

Företräde kommer att ges åt projekt som bidrar till att främja högsta kvalitet och innovation genom att inrikta sig på att

- förbättra undervisningens kvalitet och relevans och användningen av innovativa undervisningsmetoder genom att noga följa pågående forskning, t.ex. genom att låta forskningsmedarbetare delta i utbildningsverksamheten och genom att förbättra lärarnas förmåga att integrera kreativitet och innovation i sin undervisning,

- ge studenter, särskilt på grundutbildningsnivå, möjlighet att arbeta i en forskningsmiljö, t.ex. genom att upprätta kontakter med forskningsprojekt, laboratorier etc.
- stimulera en innovativ anda och entreprenörsanda bland studenter, genom att uppmuntra dem till att utnyttja sina kunskaper och forskningsresultat, t.ex. genom att stimulera bildandet av mikroföretag,
- stödja erfarenhetsutbyte om innovativa forskarutbildningsprogram när det gäller områden som handledning och bedömning och utveckla överförbara färdigheter och metoder för att öka anställbarheten, i linje med Salzburgprinciperna⁵².

2.3 Nätverk mellan universitet och högskolor

Projekt inom ramen för detta insatsområde bör syfta till att samla in en så omfattande och avancerad uppsättning kompetenser inom ett visst ämnesområde som möjligt. Akademiska nätverk bör sammanföra ett lämpligt urval relevanta intressenter och bör ta upp ämnen av direkt relevans för högre utbildning i Europa. Framför allt bör man inrikta sig på att dela kunskap, diskutera metoder, främja utbyte av erfarenheter och god praxis inom området samt skapa och främja kreativitet och innovation. Nätverken bör ta upp aktuella, framväxande och framtida utvecklingar inom ämnesområdet.

Företräde kommer att ges åt innovativa nätverk som inriktas på ämnesområden och teman som inte täcks tillräckligt av befintliga nätverk som finansieras inom ramen för denna insats.

Information om de nätverk som har fått stöd i tidigare inbjudningar om att lämna förslag kan hittas i Erasmus projektkompendier och på följande webbplats:

http://eacea.ec.europa.eu/lfp/erasmus/erasmus_compendia_en.html

3. LEONARDO DA VINCI – GRUNDLÄGGANDE YRKESINRIKTAD UTBILDNING OCH FORTBILDNING

Bakgrund

Den politiska bakgrunden till Leonardo da Vinci-programmet är Köpenhamnsprocessen, som aktualiserades genom Brüggekommunikén (2010)⁵³. Processen inriktas främst på att göra yrkesutbildningssystemen mer attraktiva samt att förbättra deras kvalitet och resultat, förbättra öppenheten, informations- och vägledningssystemen, erkännandet av kompetenser och kvalifikationer samt den europeiska dimensionen. De utmaningar vi står inför under de kommande åren beskrivs i det meddelande om yrkesutbildning som kommissionen antog i juni 2010⁵⁴.

Särskilda initiativ för att främja ytterligare utveckling, testning och införande av de gemensamma EU-verktygen för yrkesinriktad utbildning kommer även fortsättningsvis att inverka på programverksamheten. Det handlar bland annat om utveckling och testning av

⁵² Salzburgprinciperna utarbetades 2005 som stöd för utvecklingen av forskarutbildningar inom ramen för Bologna-processen och sågs över 2010. <http://www.eua.be/cde/publications.aspx>

⁵³ http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/vocational/bruges_en.pdf

⁵⁴ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén, *Nya insatser för bättre EU-samarbete inom yrkesutbildning för att stödja Europa 2020-strategin*, KOM(2010) 296 slutlig: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0296:FIN:SV:PDF>

systemen för överföring av meriter inom yrkesutbildningsområdet (Ecvet), genomförande av referensramen för kvalifikationer för livslångt lärande (EQF) samt främjande, utveckling och användning av den europeiska referensramen för kvalitetssäkring av yrkesutbildning. Denna verksamhet kommer att vara avgörande för att stärka ömsesidigt lärande, samarbete, förtroende samt utbyte av erfarenheter och expertis. På grundval av rådets slutsatser om rörlighet för ungdomar (november 2008)⁵⁵, grönboken Att främja ungdomars rörlighet i utbildningssyfte från juni 2009⁵⁶ och initiativet Unga på väg⁵⁷ kommer särskild vikt att läggas vid etablering av möjligheter till rörlighet för ungdomar som är lärlingar, praktikanter eller bedriver yrkesinriktad utbildning.

Särskild uppmärksamhet kommer att ägnas åt att underlätta deltagande för **yrkessektorer**⁵⁸, **arbetsmarknadspartsorganisationer och företag, särskilt små och medelstora företag**, inom all Leonardo da Vinci-verksamhet. Strategier för regionalt samarbete som främjar rörligheten för ungdomar som går yrkesinriktade utbildningar gör det lättare att nå dessa mål.

Särskilda och operativa mål för Leonardo da Vinci

Leonardo da Vinci-programmet har följande särskilda mål enligt artikel 25.1 i programbeslutet:

- a) Att stödja personer som deltar i yrkesutbildning och främja utbildningsverksamhet när det gäller förvärv och användning av kunskap, färdigheter och kvalifikationer för att underlätta personlig utveckling, anställbarhet och deltagande på den europeiska arbetsmarknaden.
- b) Att stödja förbättringar i fråga om kvalitet och innovationer inom yrkesutbildningssystem, institutioner och praxis på området.
- c) Att göra yrkesutbildning och rörlighet mer attraktivt för arbetsgivare och enskilda samt underlätta rörligheten för praktikanter.

Leonardo da Vinci-programmet har följande operativa mål enligt artikel 25.2 i programbeslutet:

- a) Att förbättra kvaliteten på och utöka rörligheten i hela Europa för personer som deltar i grundläggande yrkesutbildning och i fortbildning, så att antalet praktikanter vid företag stiger till minst 80 000 per år i slutet av programmet för livslångt lärande.
- b) Att förbättra kvaliteten på och utöka samarbetet mellan institutioner eller organisationer som tillhandahåller utbildningsmöjligheter, företag, arbetsmarknadens parter och övriga relevanta organ i hela Europa.
- c) Att underlätta utvecklingen av innovativa lösningar inom yrkesutbildning, med undantag för yrkesinriktad utbildning på eftergymnasial nivå, samt överföringen av dessa, däribland från ett deltagande land till andra länder.
- d) Att förbättra tydligheten i och erkännandet av kvalifikationer och meriter, däribland sådana som förvärvats via icke-formellt och informellt lärande.
- e) Att främja inlärning av moderna främmande språk.

⁵⁵ Ibid. 8

⁵⁶ Ibid. 9

⁵⁷ Ibid. 3

⁵⁸ Sektorer enligt Eurostats koder och deskriptorer: Europeiska gemenskapens statistiska näringsgrensindelning (NACE):

[http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Statistical_classification_of_economic_activities_in_the_European_Community_\(NACE\)](http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Statistical_classification_of_economic_activities_in_the_European_Community_(NACE))

- f) Att stödja utvecklingen av innovativt innehåll, tjänster, pedagogik och praktik för livslångt lärande, grundat på informations- och kommunikationsteknik.

Prioriterad verksamhet inom Leonardo da Vinci⁵⁹

3.1 Rörlighet och partnerskap

När det gäller rörlighet för personer inom yrkesinriktad utbildning och för yrkesverksamma inom sådan utbildning betonas kvalitetsstyrningen av rörligheten starkt, däribland pedagogisk, språklig och kulturell förberedelse samt praktiska arrangemang för utlandsvistelsen på grundval av de principer som fastställs i Europeiska kvalitetsstadgan för rörlighet. Utarbetandet och tillämpningen av delar av Ecvet (beskrivning av läranderesultat och utvärdering och erkännande av läranderesultat) uppmuntras, liksom vägledning och hållbarhet för att åstadkomma så stora effekter som möjligt. De förberedande insatserna när det gäller rörlighet för lärlingar har lett till slutsatsen att denna målgrupp bör få särskild synlighet inom Leonardo da Vinci-programmet. Det understryks att kompetenta förmedlande organ⁶⁰ spelar en viktig roll i dessa projekt både för kvaliteten och för de små och medelstora företagens engagemang.

Denna insats omfattar rörlighet i utbildningssyfte med inriktning på följande målgrupper:

- 1) Praktikanter som genomgår en grundläggande yrkesutbildning.
 - A. Lärlingar och praktikanter i grundläggande yrkesutbildning baserad på varvad inläring eller arbetsrelaterad praktik i företag.⁶¹
 - B. Praktikanter i skolbaserad grundläggande yrkesutbildning.
- 2) Personer på arbetsmarknaden som genomgår yrkesinriktad fortbildning.
- 3) Rörlighet för yrkesverksamma inom yrkesinriktad utbildning.

Eftersom Comeniuspartnerskap handlar om samarbete mellan skolor måste partnerskapsprojekt inom Leonardo da Vinci inriktas på samarbete mellan yrkesutbildning och näringslivet, med parter från båda sidorna.

3.2 Multilaterala projekt – Överföring av innovation

De två typerna av multilaterala projekt inom Leonardo da Vinci är

- multilaterala projekt för överföring av innovation (decentraliserad förvaltning),
- multilaterala projekt för utveckling av innovation (centraliserad förvaltning).

⁵⁹ Inom ramen för insatser för att främja rörlighet och projekt för att ”överföra innovation” inom Leonardo da Vinci kan nationella myndigheter fastställa nationella tilläggsprioriteringar som ämnesområden, mälländer etc. Prioriteringarna måste vara förenliga med de europeiska prioriteringar som fastställs i detta dokument och godkännas av Europeiska kommissionen. De meddelas antingen i särskilda nationella inbjudningar att lämna projektförslag eller via de nationella programkontorens webbplatser.

⁶⁰ Kompetenta förmedlande organ är alla offentliga eller halvoffentliga organisationer och intressegrupper som har i uppdrag att stödja näringslivet eller utbildningssektorn genom sin utbildningsverksamhet. Exempel på sådana organ är hantverkskamrar, handelskamrar, näringslivsföreträdare eller näringslivsorganisationer, fackföreningar samt arbetsbyråer.

⁶¹ Lärlingsutbildningar enligt definitionen i det land som berörs av programmet. Detta kan även inkludera vuxna som deltar i lärlingsprogram. Se det nationella programkontorets webbplats i det land som berörs.

Skillnaden i tillämpningsområde för dessa två projektyper beskrivs närmare i programhandboken för programmet för livslångt lärande.⁶²

Att höja kompetensen för utsatta grupper⁶³ och se till att alla får lika möjligheter betraktas som övergripande prioriteringar för alla multilaterala Leonardo da Vinci-projekt och inom alla tematiska prioriteringar.

Användning av **IKT** och **e-inlärningsmetoder, språkinläring med inriktning mot yrkesutbildning** och **språk- och innehållsintegrerad inläring (Sprint)** är prioriteringar som uppmuntras för alla multilaterala Leonardoprojekt.

3.2.1 Uppmuntra samverkan mellan yrkesutbildning och arbetsliv

Projekten på detta område bör stödja nära koppling till arbetslivet i syfte att göra yrkesutbildningarna mer lyhörda för arbetsmarknadens behov och bör stödja tillväxt för alla. Projekten bör syfta till att kartlägga och föregripa sektorsspecifika behov av färdigheter och kompetens och ta med dem i yrkesutbildningarnas läroplaner. Detta omfattar också bättre integration mellan lärande och arbetsliv. Under denna prioritering ska stöd ges till genomförandet av strategin ”En agenda för ny kompetens och arbetstillfällen”⁶⁴ genom att ta hänsyn till utmaningar som miljöförändringar och demografiska förändringar och de åtföljande växande sysselsättningsbehoven på dessa områden, t.ex. de så kallade gröna eller vita jobben (sjukvård och social omsorg). Projektförslagen bör innefatta ett av följande verksamhetsområden:

- Bättre engagera de olika intressenterna i att göra yrkesutbildnings- och kvalifikationssystemen mer lyhörda för arbetsmarknadens behov samtidigt som hänsyn tas till systemförändringar, t.ex. övergången till system som baseras på läranderesultat och kompetens.
- Testa och tillämpa gemensamma metoder och system för att förutspå nya behov när det gäller färdigheter, också på sektorsnivå, och med deltagande av företag, sektorsorganisationer eller arbetsmarknadens parter i yrkesutbildningen.
- Integrera arbetslivet bättre i institutionsbaserad yrkesinriktad utbildning genom att främja fler arbetsrelaterade verksamheter i yrkesinriktade utbildningsprogram, inklusive innovativa arbetslivserfarenhetsmodeller, besök på arbetsplatser, arbetsbaserad inläring och lärlingsplatser.
- Testa och tillämpa innovativa metoder och system för att hantera problemet med elever som lämnar grundläggande yrkesinriktade utbildningar i förtid.

3.2.2 Kunskaps- och kompetensutveckling för lärare, utbildare, handledare och skolledare inom den yrkesinriktade utbildningen

Denna prioritering tar upp behovet av kunskaps- och kompetensutveckling för lärare, utbildare, handledare och skolledare inom yrkesinriktad utbildning samt studie- och yrkesvägledare så att de kan klara framtida utmaningar. Projekt inom ramen för denna prioritering bör främja överföring av innovation inom följande ämnen:

⁶² Ibid. 19

⁶³ Med utsatta grupper avses grupper med särskilda svårigheter på arbetsmarknaden, till exempel personer som lämnat skolan i förtid, lågutbildade, personer med funktionsnedsättning, migranter och personer med invandrarbakgrund samt etniska minoriteter, bland annat romer.

⁶⁴ Ibid. 4

- Utveckling av rollen för verksamma inom yrkesutbildningen för att möta systemförändringar, som övergång till resultat- och kompetensbaserade system och det växande fokuset på valideringen av tidigare icke-formellt och informellt lärande.
- Stärkt samarbete mellan verksamma inom yrkesutbildningen och arbetslivet (företag, yrkessektorer etc.) och utveckling av deras förmåga att ge enskilda personer arbete och yrkesvägledning⁶⁵.
- Utveckling av dessa personers pedagogiska färdigheter och deltagande i framtagande av läroplaner.
- Bättre tillägnande av kompetenser som kommer att ge yrkesverksamma inom yrkesutbildningsområdet möjlighet att undervisa i övergripande färdigheter, t.ex. de som beskrivs i rekommendationen från 2006 om nyckelkompetenser för livslångt lärande.

3.2.3 Främja förvärvandet av nyckelkompetenser inom yrkesinriktad utbildning

Förvärvandet av nyckelkompetenser⁶⁶ är särskilt viktigt inom yrkesinriktad utbildning eftersom vissa elever och praktikanter påbörjar sin yrkesutbildning utan de grundläggande färdigheter och kompetenser som behövs för att de ska kunna följa och slutföra utbildningen. Dessutom är nyckelkompetenser viktiga för att främja individuella utbildningsvägar utanför den yrkesinriktade utbildningen, så att man kan förbättra genomträngligheten i utbildningssystemet och underlätta övergångsfaser (från yrkesinriktad utbildning till arbetsmarknaden eller återintegrering på arbetsmarknaden efter arbetslöshet). Vissa nyckelkompetenser bidrar till att göra den yrkesinriktade utbildningen attraktiv.

Projekt bör främja ett av följande områden:

- Utveckling av koncept för att tillägna sig nyckelkompetenser i den yrkesinriktade grundutbildningen, särskilt digital och teknisk kompetens, entreprenörskap, främmande språk (språkinläring med inriktning mot yrkesutbildning och språk- och innehållsintegrerad inläring (Sprint) och kompetensen att leva och arbeta i ett allt mer diversifierat samhälle samt aktivt medborgarskap.
- Utveckling av metoder för att tillägna sig nyckelkompetenser i yrkesinriktad fortbildning.
- Utveckling av strategier till stöd för inläring av främmande språk inom yrkesinriktad utbildning, anpassade till elevernas och praktikanternas behov och möjligheter.

3.2.4 Utveckling och överföring av strategier för rörlighet inom yrkesinriktad utbildning

Vikten och de positiva effekterna av rörlighet i utbildningssyfte har framhållits vid flera tillfällen och har blivit en av de viktigaste strategiska prioriteringarna i den strategiska ramen Utbildning 2020⁶⁷. Särskilt inom yrkesinriktad utbildning är rörligheten ganska låg och det behövs särskilda stödinsatser från relevanta aktörer på alla nivåer. . Rörlighet inom yrkesinriktad utbildning består till stor del av praktikplatser på företag, dvs. inriktas på praktisk erfarenhet och är nära knuten till näringslivet. När det gäller lärlingar tar företag inte bara emot utan sänder även ut lärlingar. För att garantera lärlingsplatser av hög kvalitet, göra det lättare att hitta en lämplig partner och göra det lättare för små och medelstora företag att delta måste man inrätta hållbara samarbetsstrukturer mellan de behöriga organisationerna. Många av de verktyg, koncept och strategier som har utvecklats de senaste åren kan anpassas och överföras till andra miljöer.

⁶⁵ Nätverket Euroguidance <http://www.euroguidance.net> är mycket användbart för detta.

⁶⁶ *Ibid.* 14

⁶⁷ *Ibid.* 6

För att göra rörlighet inom yrkesinriktad utbildning till regel snarare än undantag är det viktigt att rörlighet och internationella färdigheter integreras i de befintliga läroplanerna. Arbetsmarknaden kräver dessa färdigheter och de gör den yrkesinriktade utbildningen mer attraktiv.

Projektförslag som rör regioner, som i flera länder spelar en viktig roll för att öka rörligheten, uppmuntras särskilt, liksom strategier på sektorsnivå, på branschnivå eller inom olika yrkesutbildningsområden.

Inom ramen för denna prioritering bör multilaterala projekt därför ha ett av följande mål:

- Anpassa och överföra strukturer och redskap för att stödja rörlighet inom yrkesinriktad utbildning, särskilt små och medelstora företags deltagande och praktik på företag.
- Överföra strategier för generalisering/integrering av rörlighet i den yrkesinriktade utbildningens läroplaner, i specifika sektorer, branscher, yrkesutbildningsområden eller regioner.
- Överföra modeller för ömsesidigt utbyte av praktikanter, särskilt lärlingar på företag.

3.2.5 Ecvet för öppenhet och erkännande av läranderesultat och kvalifikationer

Projekt inom ramen för denna prioritering bör förbereda, organisera och garantera **överföring av metoder**, riktlinjer och åtföljande verktyg som syftar till att genomföra och använda Ecvets principer för rörlighet och livslångt lärande. Detta inkluderar instrument, förfaranden och metoder för att

- utforma kvalifikationerna i enheter som mäter inläring,
- utveckla och överföra enheter som mäter inläring som avser internationella arbetsfärdigheter, varvid särskild vikt bör läggas vid överföring av och integration av dessa enheter i erkända kvalifikationer i grundutbildning och fortbildning och yrkeskvalifikationer inom yrkesinriktad utbildning,
- tilldela Ecvet-meritpoäng till enheter och kvalifikationer,
- utforma åtföljande rutiner för bedömning, överföring och ackumulering av läranderesultat som förvärvats i formella, informella och icke-formella sammanhang,
- utveckla operativa partnerskap, inklusive modeller för samförståndsavtal, inlärningsavtal, personlig betygsdokumentation.

Projektförslagen bör ta upp **alla** av följande punkter:

- Praktiska överföringsprocesser avsedda att göra det lättare för intressenter på yrkesutbildningsområdet att förstå och tillämpa Ecvet.
- Praktiska lösningar avsedda att underlätta utvecklingen av innovativ praxis inom yrkesinriktad utbildning, genom att använda Ecvet och deras överföring, inklusive rörlighet och validering av icke-formellt och informellt lärande.
- Utveckling och spridning av de strategier och tillvägagångssätt som används av politiska beslutsfattare, lärare och kvalifikationsansvariga och som kan kopieras på EU-nivå och överföras.
- Tillhandahållande av öppen information och stödresurser för att se till att man tar upp organisatoriska, tekniska och kvalitetsrelaterade frågor som kan kopplas till Ecvet så att man kan dela med sig av innehållet och underlätta tillgången till denna information på EU-nivå.

3.2.6 Förbättra kvalitetssäkring inom yrkesinriktad utbildning

Projekt inom ramen för denna prioritering bör bidra till att utnyttja tidigare projekt som rör utveckling av innovation, andra projekt som har fått stöd från Leonardo da Vinci-programmet eller innovativa kvalitetssäkringsstrategier inom yrkesinriktad utbildning för att förbereda, organisera, och garantera överföringen av riktlinjer, verktyg och produkter som syftar till att tillämpa och använda den europeiska referensramen för kvalitetssäkring. Detta inkluderar instrument, förfaranden och metoder för att

- utforma en nationell strategi för att förbättra kvaliteten på yrkesinriktade utbildningssystem och utveckla användningen av den europeiska referensramen för kvalitetssäkring,
- använda självutvärdering och inbördes utvärdering i kvalitetssäkringsprocessen,
- utveckla användningen av riktmärkena i bilaga 2 i rekommendationen om inrättandet av en europeisk ram för kvalitetssäkring⁶⁸.

Projektförslagen bör ta upp **en** av följande punkter:

- Överföring, användning och spridning av resultaten och arbetet i det tidigare ENQAVET-projektet (Europeiska nätverket för kvalitetssäkring av yrkesutbildning), framför allt resultaten från de tematiska grupperna och i synnerhet resultaten från den tematiska gruppen för att utarbeta vägledningar för att stödja kvalitetssäkring av yrkesutbildning och resultaten från riktmärkesgruppen.
- Överföring och utnyttjande av resultaten från de tidigare projekten om tillämpning av den gemensamma ramen för kvalitetssäkring (CQAF) genom inbördes utvärdering för kvalitetssäkring av yrkesutbildning⁶⁹.
- Överföring och utnyttjande av innovativt och relevant material som producerats inom Leonardo da Vinci-projekt på området kvalitetssäkring av yrkesutbildning.
- Uppdatering av tidigare lämpliga, relevanta och innovativa projektresultat som hör samman med genomförandet av CQAF, mot bakgrund av antagandet av den europeiska referensramen för kvalitetssäkring.

I samtliga fall ska en ny projektsamordnare stå i kontakt med det nuvarande nätverket för kvalitetssäkring av yrkesutbildning och följa dess senaste arbeten så att insatserna på EU-nivå fortsätter att präglas av konsekvens.

3.3 Multilaterala projekt – Utveckling av innovation

Se inledningen till avsnitt 3.2 för allmän information.

3.3.1 Tillämpa Ecvet för öppenhet och erkännande av läranderesultat och kvalifikationer

Projekt inom ramen för denna prioritering är avsedda att stödja utvecklingen av nationella och sektorsvisa kvalifikationssystem genom att införliva Ecvet, i överensstämmelse med Europaparlamentets och rådets rekommendation om inrättande av ett europeiskt system för

⁶⁸ Europaparlamentets och rådets rekommendation av den 18 juni 2009 om inrättande av en europeisk referensram för kvalitetssäkring av yrkesutbildning (2009/C 155/1): <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:155:0001:0010:SV:PDF>

⁶⁹ http://www.peer-review-education.net/index.php?class=Calimero_Webpage&id=14762

meritöverföring inom yrkesutbildningen (Ecvet)⁷⁰. De bör även stödja testning och tillämpning i överensstämmelse med Europaparlamentets och rådets rekommendation om inrättande av Ecvet och ta upp **alla** av följande punkter:

- Utformning av operationella och överförbara metoder och riktlinjer för indelning av kvalifikationer i enheter som mäter inläringen med tilldelning av meritpoäng på grundval av de tekniska specifikationerna i Ecvet.
- Testning av resultatbaserade kvalifikationer, på sektorsnivå eller sektorsövergripande nivå, med förfaranden för bedömning, överföring, validering och ackumulering av läranderesultat som förvärvats i formella, informella och icke-formella sammanhang.
- Utformning och testning av kvalitetsstandarder för tillämpning av Ecvet på nationella, sektorsvisa eller sektorsöverskridande kvalifikationer i syfte att ge dessa kvalifikationer en Ecvet-kvalitetsstämpel.

Utöver ovanstående verksamheter kan projekten även omfatta

- utarbetande av yrkesutbildningsprogram med flexibla lösningar för validering, överföring och erkännande av läranderesultat, med hjälp av Ecvet-principer,
- utveckling av koncept för att förena Ecvet och ECTS och stärka deras inbördes förenlighet baserat på läranderesultat.

3.3.2 Förbättra kvalitetssäkring inom yrkesinriktad utbildning

Projekt inom ramen för denna prioritering bör stödja användningen och utvecklingen av den europeiska referensramen för kvalitetssäkring⁷¹ för att ytterligare förbättra yrkesutbildningssystemen och på alla nivåer främja en kultur som präglas av kvalitativa förbättringar och innovation. Projekten bör stödja **ett** av följande mål:

- Utformning av nationella strategier för att förbättra kvalitetssäkringssystem på nationell nivå och använda referensramen på bästa sätt, framför allt utformning av vägledningar och handlingsplaner när det gäller genomförandet.
- Utarbeta metoder för att samla in data för riktmärkena i bilaga 2 i rekommendationen om den europeiska referensramen för kvalitetssäkring.
- Utarbeta hållbara och överförbara, operationella och konkreta instrument på grundval av den europeiska referensramen för kvalitetssäkring.
- Utforma konkreta handböcker/riktlinjer i samband med referensramen som ska användas av aktörerna inom den yrkesinriktade utbildningen, särskilt utbildningsanordnarna.
- Utforma och testa kvalitetssäkringsprocesser för yrkesinriktad grundutbildning och fortbildning baserat på referensramen.

3.3.3 Utveckla yrkesfärdigheter med tanke på arbetsmarknadens behov – Nya färdigheter och nya arbetstillfällen

Projekten på detta område bör stödja nära koppling till arbetslivet i syfte att göra yrkesutbildningarna mer lyhörda för arbetsmarknadens behov. Projekten bör syfta till att

⁷⁰ Europaparlamentets och rådets rekommendation av den 18 juni 2009 om inrättande av ett europeiskt system för meritöverföring inom yrkesutbildningen (ECVET) (2009/C 155/02): <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:155:0011:0018:SV:PDF>

⁷¹ Den europeiska referensramen för kvalitetssäkring är ett referenssystem som har till mål att hjälpa medlemsstaterna och deltagande länder att på grundval av gemensamma principer och kriterier utarbeta, övervaka och utvärdera sina egna system och sin egen praxis: http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc1134_en.htm.

kartlägga och föregripa sektorsspecifika behov av färdigheter och kompetens och ta med dem i yrkesutbildningarnas läroplaner. Detta omfattar också bättre integration mellan lärande och arbetsliv. Under denna prioritering ska stöd ges till genomförandet av strategin ”En agenda för ny kompetens och arbetstillfällen”.⁷² Projektförslagen bör innefatta följande aspekter:

- Bättre engagera de olika intressenterna i att göra yrkesutbildnings- och kvalifikationssystemen mer lyhörda för arbetsmarknadens behov samtidigt som hänsyn tas till systemförändringar, t.ex. övergången till system som baseras på läranderesultat och kompetens.
- Utarbetande och testning av gemensamma metoder och system för att förutspå nya behov när det gäller färdigheter, också på sektorsnivå, och med deltagande av företag, sektorsorganisationer eller arbetsmarknadens parter i yrkesutbildningen.
- Främja integrering av lärande och arbete genom att man främjar mer inlärningsbefordrande miljöer på arbetsplatserna, utbildning på arbetsplatsen och lärlingsutbildningar som grundval för utvecklingen av yrkesrelaterade färdigheter som är relevanta för arbetsmarknadens behov.

3.4 Nätverken

3.4.1 Samverkan mellan yrkesutbildning och arbetsliv

Nätverk inom ramen för denna prioritering innefattar intressenter inom yrkesinriktad utbildning (t.ex. yrkesinriktade skolor, institutioner, organisationer och representativa organisationer) och intressenter inom arbetslivet (t.ex. yrkesföreträdare, branscher, företag och arbetsmarknadens parter). Målet för dessa nätverk är att utbyta information och erfarenhet, samt att sprida och genomföra gemensamma strategier, metoder och verktyg kopplade till initiativet En agenda för ny kompetens och arbetstillfällen⁷³. I detta kan bland annat ingå inbördes utvärdering, analys av metoder, verktyg eller pedagogik, eller förberedandet för branschspecifika råd för kompetens. Nätverk inom sektorer som är föremål för strukturanpassningsåtgärder eller som utvecklas snabbt uppmuntras särskilt.

3.4.2 Utveckling av strategier för rörlighet inom yrkesinriktad utbildning

Nätverken kommer att stödja samarbetet mellan regionala/lokala myndigheter och/eller behöriga organ och/eller näringslivet när det gäller att öka rörligheten inom den yrkesinriktade utbildningen. De bör inrikta sig på att identifiera, främja och sprida idéer, strategier och strukturer när det gäller rörlighet i utbildningssyfte, inte bara inom nätverket utan även till intresserade externa parter. För att synas ordentligt och för att få stort genomslag bör nätverken sammanföra ett stort antal relevanta intressenter och länder.

4. GRUNDTVIG – VUXENUTBILDNING

Bakgrund

Syftet med Grundtvigprogrammet är att möta den dubbla utmaningen på utbildningsområdet i form av dels det stora antal vuxna som har lämnat skolan i förtid (eller, vilket är fallet för många invandrare, överhuvudtaget aldrig har gått i skolan), dels den åldrande befolkningen.

⁷² Ibid. 4

⁷³ Ibid. 4

Genom att ge alla dessa individer möjlighet att förbättra sina kunskaper och kompetenser bidrar vuxenutbildningen till att lösa dessa problem.

Vuxenutbildningen är en absolut central komponent i det livslånga lärandet. Men vuxnas deltagande i allmän och yrkesinriktad utbildning är inte bara begränsat, utan även obalanserat. De som har minst utbildning är dessutom de som minst sannolikt deltar i utbildningsinsatser av olika slag. Medlemsstaterna har enats om att höja riktmärket för vuxnas deltagande i livslångt lärande till 15 procent till 2020. Uppgifter från EU:s arbetskraftsundersökning⁷⁴ som används för att övervaka detta riktmärke visar dock att den genomsnittliga andelen har sjunkit sedan 2005 och var 9,3 procent 2009. Variationen mellan olika länder var stor, från 1,4 procent till 32 procent.

För att ta itu med denna och andra utmaningar som EU står inför, som demografiska förändringar, snabb utveckling i andra regioner i världen samt fattigdom i kombination med social utestängning, offentliggjorde kommissionen meddelandet *Vuxenutbildning: det är aldrig för sent att lära*⁷⁵ 2006. I meddelandet understryks vikten av vuxenutbildning för att stödja vuxnas anställbarhet, deras rörlighet på arbetsmarknaden, förvärvande av nyckelkompetenser, samtidigt som man främjar en arbetsmarknad och ett samhälle som är socialt integrerande. I dag, när vi långsamt är på väg att återhämta oss från en ekonomisk nedgång, är detta budskap mer relevant än någonsin.

Meddelandet följdes upp med en handlingsplan om vuxenutbildning⁷⁶ för 2007–2010, ”Det är alltid rätt tid att lära sig något nytt”, som beskriver hur medlemsstaterna och andra berörda parter med stöd från EU kan utveckla effektiva vuxenutbildningssystem. Rådets slutsatser om vuxenutbildning⁷⁷ stärker och vidareutvecklar kommissionens strategi för insatser inom detta område och förväntas utmynna i en andra handlingsplan 2011.

Det är oerhört viktigt att öka deltagandet i vuxenutbildning och att göra det mer rättvist. En kvalitetskultur bör utvecklas, där särskild uppmärksamhet ägnas åt de vuxenstuderande, yrkesutveckling för personal och utbildningsanordnarnas tillhandahållande av utbildning. Genomförande av system för erkännande och validering av icke-formell och informell utbildning är av central vikt för att motivera vuxenstuderande. Slutligen måste kvaliteten och jämförbarheten när det gäller uppgifter om vilka behov som finns inom vuxenutbildningen förbättras som en grund för den framtida politiken på detta område. Förbättrad kvalitet och ökad rättvisa inom utbildning är prioriteringar i den strategiska ramen Utbildning 2020.⁷⁸

Särskilda och operativa mål för Grundtvig

Programmet Grundtvig har följande särskilda mål enligt artikel 29.1 i programbeslutet:

- a) Att reagera på utmaningarna vad gäller utbildning hos en åldrande befolkning i Europa.
- b) Att bidra till att ge vuxna möjligheter att förbättra sina kunskaper och färdigheter.

Programmet Grundtvig har följande operativa mål enligt artikel 29.2 i programbeslutet:

⁷⁴ <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/microdata/lfs>

⁷⁵ KOM(2006) 614 slutlig: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/sv/com/2006/com2006_0614sv01.pdf

⁷⁶ KOM(2007) 558 slutlig: http://ec.europa.eu/education/policies/adult/com558_sv.pdf

⁷⁷ Rådets slutsatser av den 22 maj 2008 om vuxenutbildning (2008/C 140/09): <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:140:0010:0013:SV:PDF>

⁷⁸ Ibid. 6

- a) Att förbättra kvaliteten på och tillgången till rörlighet i hela Europa för personer som deltar i vuxenutbildning och utöka denna, så att minst 7 000 sådana personer årligen erhåller stöd till rörlighet senast 2013.
- b) Att förbättra kvaliteten på och utöka samarbetet mellan organisationer som arbetar med vuxenutbildning i hela Europa.
- c) Att se till att personer i utsatta och marginaliserade samhällsgrupper, särskilt äldre och personer som avbrutit sin utbildning utan att uppnå grundläggande kvalifikationer, får nya möjligheter att delta i vuxenutbildning.
- d) Att underlätta utvecklingen av innovativa lösningar inom vuxenutbildning, samt överföringen av dessa, däribland från ett deltagande land till andra länder.
- e) Att stödja utarbetandet av innovativt IKT-baserat innehåll samt IKT-baserade tjänster, undervisningsmetoder och rutiner för livslångt lärande.
- f) Att förbättra undervisningsmetoder samt förvaltningen av organisationer för vuxenutbildning.

Prioriterad verksamhet inom Grundtvig

4.1 Rörlighet och partnerskap

Inga formella prioriteringar har fastställts för Grundtvigs decentraliserade verksamhet, dvs. rörlighet (fortbildning för personal, besök och utbyten, assistenttjänster, workshopar, volontärprojekt för äldre och förberedande besök) och partnerskap för lärande. De sökande rekommenderas att besöka webbplatsen för det nationella programkontoret i sitt hemland, där det går att se vilka nationella prioriteringar eller andra nationella regler som eventuellt finns för dessa insatser.

Partnerskap för lärande definieras som partnerskap för att stärka den europeiska dimensionen och förbättra vuxenutbildningsinstitutionernas kvalitet genom samarbete över nationsgränserna. Vuxenstuderandes rörlighet stöds inom ramen för partnerskap för lärande, Grundtvigs workshopar och volontärprojekt för äldre för informellt lärande. Rörligheten bland vuxenutbildningspersonalen, så som denna definieras i del II i programhandboken för programmet för livslångt lärande, stöds inom ramen för partnerskap för lärande samt i form av bidrag till enskilda personer så att dessa kan delta i fortbildning för personal eller genomföra besök och utbyten och inneha assistenttjänster.

4.2 Multilaterala projekt

Inom ramen för multilaterala projekt kommer stöd att ges **till projekt som utbyter erfarenhet och god praxis och leder till konkreta resultat som lämpar sig för spridning (metoder, verktyg, material, kurser)** och på så sätt utvecklar innovationsförmågan och/eller sprider innovation och god praxis som kan få betydande verkan. Framför allt kommer projekt som innefattar fortbildning av vuxenutbildningspersonal att prioriteras.

I de projektförslag som lämnas in inom ramen för nedanstående verksamheter bör det framgå hur projekten – i konkreta vuxenutbildningssituationer – kommer att bidra till tillämpning, anpassning och testning av de relevanta verktyg och politiska strategier som har utarbetats eller håller på att utarbetas inom ramen för det politiska samarbetet på EU-nivå. Dessa

innefattar europeiska/nationella referensramar för kvalifikationer⁷⁹, europeiska riktlinjer för validering av icke-formell och informell utbildning⁸⁰, den europeiska referensramen för nyckelkompetenser⁸¹, Europass⁸², det europeiska systemet för meritöverföring inom yrkesutbildningen (Ecvet)⁸³, den europeiska referensramen för kvalitetssäkring av yrkesutbildning⁸⁴, liksom de nyckelkompetenser som har identifierats för vuxenutbildare i en undersökning som Europeiska kommissionen nyligen lät genomföra som ett led i handlingsplanen för vuxenutbildning⁸⁵ osv.

4.2.1 Förvärva nyckelkompetenser genom vuxenutbildning

Projekt inom ramen för denna prioritering bör inriktas på grundläggande kunskaper och färdigheter som en grund för att förvärva bredare övergripande nyckelkompetenser och för att aktualisera och fördjupa kompetenser under livet. Projekten ska inriktas på följande aspekter:

- Bredda tillgången till grundläggande kunskaper och färdigheter som läs- och skrivkunighet, kommunikation på främmande språk, matematikkunskaper, grundläggande naturvetenskaplig och teknisk kompetens, digital kompetens, medborgerlig kompetens och entreprenörskunskap.
- Ge personer en andra chans genom att tillhandahålla utbildning av hög kvalitet för unga vuxna och vuxna, inklusive invandrare, som behöver förbättra sina grundläggande kunskaper och färdigheter. Utveckla innovativa strategier för undervisning i värdlandets språk för invandrare.
- Erkänna de färdigheter som förvärvats genom volontärarbete, samhällsaktiviteter och familjerelaterade aktiviteter;
- Använda arbetsplatsen för att tillägna sig nyckelkompetenser, och utveckla innovativa strategier för att uppgradera den allmänna utbildningsnivån hos personalen på företag (dvs. deras läs- och skrivkunighet och matematikkunskaper), separat från deras specifika yrkesmässiga kompetens.
- Förbättra bedömningen av nyckelkompetenser baserat på läranderesultat och införliva validering av icke-formell och informell utbildning för lågutbildade och lågkvalificerade personer.
- Utvärdera vilken effekt nationella referensramar för kvalifikationer har för att öka vuxnas tillgång till utbildningsmöjligheter.

4.2.2 Vuxenutbildningens roll för att stärka social integration och jämställdhet

- Göra vuxenutbildningen attraktivare och mer tillgänglig, särskilt för lågutbildade vuxna, personer ur mindre gynnade och marginaliserade samhällsgrupper, invandrare och romer. Projekten bör inriktas på följande aspekter:
 - Motivera individer som är underrepresenterade i livslångt lärande att engagera sig i utbildning, bl.a. genom studievägledning, uppsökande strategier,

⁷⁹ Europaparlamentets och rådets rekommendation av den 23 april 2008 om en europeisk referensram för kvalifikationer för livslångt lärande (2008/C 111): <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:111:0001:0007:SV:PDF>

⁸⁰ <http://www.cedefop.europa.eu/EN/publications/5059.aspx>

⁸¹ Ibid. 14

⁸² Europaparlamentets och rådets beslut nr 2241/2004/EG av den 15 december 2004 om en enhetlig gemenskapsram för tydlighet i kvalifikationer och meriter (Europass) (2004/L 390/6): <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:390:0006:0020:SV:PDF>

⁸³ Ibid. 70

⁸⁴ Ibid. 68

⁸⁵ Ibid. 76

- informationskampanjer, validering av icke-formell och formell utbildning, lämpliga undervisningsmetoder och partnerskap med företag.
- Använda IKT, distansutbildning, e-lärande och medier för att ge fler personer tillgång till vuxenutbildning.
 - Utveckla alternativa undervisningsmetoder för att integrera eller återanpassa personer ur marginaliserade och mindre gynnade grupper i samhället och på arbetsmarknaden.
 - Främja jämställdhet inom vuxenutbildningen, framför allt genom att utarbeta attraktiva metoder för att uppmuntra fler män att delta på de vuxenutbildningsområden där de är underrepresenterade.

4.2.3 Utbildning mellan generationer, utbildning av äldre, utbildning inom familjen

Projekt inom denna prioritering bör inriktas på följande aspekter:

- Överföring av kunskap, metoder och god praxis för utbildning av äldre personer.
- Tillhandahållande av färdigheter som äldre personer behöver för att klara av förändringar och förbli aktiva i samhället.
- Förstärkning av äldres bidrag till andras lärande, även till unga vuxnas lärande.
- Utveckling av innovativa strategier för utbildning mellan generationer och inom familjen.
- Utveckla innovativa strategier för utbildning mellan generationer och inom familjen (eftersom 2011 är Europeiska året för frivilligarbete).

4.2.4 Kvalitetssäkring inom vuxenutbildning och fortbildning av personal

Projekt inom denna prioritering bör inriktas på följande aspekter:

- Utveckla lärares, utbildares och övrig personals kompetenser, t.ex. genom grundutbildning och fortbildning och utveckling av lämpliga kvalifikationer samt genom att utnyttja referensramen för vuxenutbildares nyckelkompetenser⁸⁶.
- Utveckla yrket som vuxenutbildare, inklusive karriärmöjligheterna för dem som arbetar som vuxenutbildare.
- Göra en kostnads-nyttoanalys av (och analys av avkastningen på investeringar i) tillhandahållandet av vuxenutbildning.
- Förbättra kvalitetssäkringen av utbildningstjänster och utbildningsinstitutioner samt undersöka hur den europeiska referensramen för kvalitetssäkring av yrkesutbildning⁸⁷ samt standarderna och riktlinjerna för kvalitetssäkring i det europeiska området för högre utbildning⁸⁸ kan tillämpas på vuxenutbildning.
- Utveckla innovativa europeiska fortbildningskurser för personal och icke-formella personalutvecklingsstrategier, t.ex. besök på arbetsplatser.
- Utveckla och förbättra validerings- och certifieringssystem för att uppgradera vuxenutbildares kvalifikationer (lärare, utbildare etc.).
- Förbättra vuxenutbildningsinstitutionernas ledning och strukturer.
- Utveckla tjänsteleverantörernas standarder och ackreditering.

⁸⁶ http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc58_en.htm

⁸⁷ Ibid. 68

⁸⁸ http://www.eqar.eu/fileadmin/documents/e4/050221_ENQA_report.pdf

4.3 Nätverken

4.3.1 Främja social sammanhållning genom förbättrade möjligheter till vuxenutbildning för särskilda samhällsgrupper

Nätverk som skapas inom ramen för denna prioritering bör inriktas på ämnesområden och målgrupper som är särskilt viktiga för att främja den sociala sammanhållningen och social integration, t.ex.:

- Invandrare, etniska minoriteter och romer, där särskild tonvikt ska ligga på att utforma lämpliga undervisningsprogram, inklusive att lära sig värdlandets språk.
- Interner och tidigare straffade (detta nätverk bör framför allt bygga på och stärka resultaten från de arbetsgrupper som lanserades under Europeiska konferensen om fängelseutbildning som hölls i Budapest i februari 2010).
- Pensionärer (med särskild tonvikt på utbildning mellan generationerna).
- Utarbeta strategier för att ta itu med luckor i vuxenutbildningen, där det för närvarande finns brister i tillhandahållandet av utbildning.
- Utveckling av vuxenutbildning för personer med särskilda behov, särskilt personer med funktionsnedsättning (detta nätverk bör ta upp aspekter som användningen av distansundervisning för denna målgrupp, mediernas roll för att stödja, tillhandahålla och öka medvetenheten om utbildning av personer med särskilda behov och utbildning inom familjen av personer med funktionsnedsättning).

I dessa nätverk bör det även ingå personer från andra områden än utbildningsområdet, som har expertkunskaper inom det relevanta socialpolitiska området.

KAPITEL 2 – DET ÖVERGRIPANDE PROGRAMMET

Bakgrund

Det övergripande programmet stödjer genomförandet av de övergripande aspekter av EU:s utbildningspolitik som fastställs i den strategiska ramen Utbildning 2020⁸⁹, inklusive förverkligandet av livslångt lärande genom strategier för livslångt lärande, utarbetandet av referensramar för kvalifikationer och åtgärder för att göra det möjligt att välja en mer flexibel utbildningsväg.

Särskilda och operativa mål för det övergripande programmet

Det övergripande programmet har följande särskilda mål enligt artikel 32.1 i programbeslutet:

- a) Att främja europeiskt samarbete på områden som omfattar två eller flera sektorsspecifika delprogram.
- b) Att främja kvalitet och öppenhet i medlemsstaternas utbildningssystem.

⁸⁹ Ibid. 6

Det övergripande programmet har följande operativa mål enligt artikel 32.2 i programbeslutet:

- a) Att stödja policyutvecklingen och samarbetet för livslångt lärande på europeisk nivå, särskilt inom ramen för Lissabonprocessen och arbetsprogrammet Utbildning 2010 samt Bologna- och Köpenhamnsprocesserna och deras efterföljare.
- b) Att se till att det finns tillräckligt med jämförbar information, statistik och analyser som policyutvecklingen för livslångt lärande kan bygga på samt att följa upp framstegen mot målen för livslångt lärande och fastställa områden som kräver särskild uppmärksamhet.
- c) Att främja språkinlärning och stödja språklig mångfald i medlemsstaterna.
- d) Att stödja utarbetandet av innovativt IKT-baserat innehåll samt IKT-baserade tjänster, undervisningsmetoder och rutiner för livslångt lärande.
- e) Att se till att resultaten av programmet för livslångt lärande erkänns, visas och genomförs i stor omfattning.

1. CENTRALT VERKSAMHETSOMRÅDE 1 – POLITISKT SAMARBETE OCH INNOVATION

Prioriterad verksamhet inom centralt verksamhetsområde 1

1.1 Studiebesök för experter och beslutsfattare inom utbildning – (rörlighet)

Målet med denna insats är att främja en kultur med ömsesidigt lärande (*peer learning*), dvs. observation, utbyte och ömsesidig inlärning rörande ämnen av gemensamt intresse på EU-nivå. Insatsen sporrar till diskussion om relevanta ämnen och bidrar till utvecklingen av kvalitetsstrategier och mer tydlighet i utbildningssystemen. Särskilda insatser kommer att göras för att skapa större engagemang från politikernas och beslutsfattaress sida.

Prioriteringarna för studiebesöken i 2012 års inbjudan att lämna projektförslag följer de allmänna prioriteringarna i avsnitt 3:

1. Uppmuntra samverkan mellan utbildning och arbetsliv.
2. Stödja grundutbildning och fortbildning av lärare, utbildare och skolledare
3. Främja tillägnet av nyckelkompetenser via utbildningssystemet.
4. Främja social integration och jämställdhet på utbildningsområdet, inklusive integration av invandrare.
5. Utveckla strategier för livslångt lärande och rörlighet.

1.2 Multilaterala projekt

1.2.1 Stöd för gränsöverskridande samarbetsprojekt för att utveckla insatser för livslångt lärande som bidrar till integrationen av romer

Romska befolkningsgrupper kännetecknas av problem med läskunnighet, elever som lämnar skolan i förtid, språkhinder och brist på interkulturell dialog som i sin tur är kopplade till problem med boende, hälsa och arbetslöshet. Därför behövs ökat stöd till gränsöverskridande samarbetsprojekt för att utveckla insatser för livslångt lärande som bidrar till integration av romer, hitta och utbyta god praxis för ett konsekvent genomförande av utbildningsinsatser och

andra strategier för social integration och integration på arbetsmarknaden för romer, samtidigt som man tar hänsyn till behovet av ökad medling när det gäller kultur, språk och skolgång.

Projekten ska därför bidra till

- innovationsöverföring av framgångsrik medling när det gäller kultur, språk och skolgång, med hänsyn till ett konsekvent genomförande av utbildningsåtgärder och samhällsinsatser för integration av romska elever och studenter, särskilt när det gäller språk och läskunnighet,
- överföring av effektiva och konsekventa inlärningsstrategier och utbildningspolitiska åtgärder för att förbättra romska studenternas deltagande och prestationer.

1.3 Nätverken

Målet med denna insats är att skapa övergripande nätverk som främjar ömsesidiga kunskaper om varandras policy och utbyte av information och god praxis när det gäller att utarbeta och genomföra innovativa strategier för livslångt lärande.

Nätverken bör sammanföra relevanta aktörer från alla relevanta sektorer och besluts- och genomförandenivåer (nationella, regionala, lokala) och tillhandahålla ett forum eller en plattform för gemensam analys och europeiskt samarbete när det gäller att identifiera och främja innovation och god praxis.

1.3.1 Främja strategier för livslångt lärande, inklusive utbildningsvägar mellan olika utbildningssektorer

De ska framför allt främja möjligheter och utbildningsvägar för livslångt lärande som är inlärarcentrerade, flexibla och utan ”återvändsgränder” genom att använda sig av praktiska instrument för att uppnå personlig utveckling, anställbarhet och social integration för personer från alla samhällsgrupper och bakgrunder. Detta ska i huvudsak ske genom följande insatser:

- Nationella referensramar för kvalifikation och system för att bedöma lärandet.
- Program för validering av tidigare utbildning och erfarenhetsmässigt lärande (inklusive icke-formell och informell utbildning).
- **Lättillgängliga tjänster som ger vägledning och råd av hög kvalitet livet igenom.**
- Andra åtgärder för att göra utbildning attraktivare och öka inlärnarnas motivation (t.ex. ekonomiska incitament och ekonomiskt stöd)
- Insatser för att bredda deltagarbasen och öka jämställdheten på utbildningsområdet genom att ta upp de särskilda behov som socioekonomiskt mindre gynnade grupper och icke-traditionella inlärare har.
- Partnerskap mellan de formella och informella utbildningssektorerna, näringslivet, frivillig- och civilsamhällsaktörer på regional och lokal nivå knutna till sysselsättningsinitiativ och initiativ för social integration.
- Samarbete mellan regioner när det gäller att utarbeta och genomföra strategier för livslångt lärande.

1.3.2 Stöd till medvetenhetshöjande nätverk för de mest framgångsrika insatserna för social integration av romer, inklusive kulturella, språkliga och sociala aspekter

Gränsöverskridande nätverk behöver stödjas för att öka medvetenheten, både inom och utanför de romska befolkningsgrupperna, om romernas kulturarv och deras egen potential för utbildning och personlig utveckling och för att hitta och utbyta god praxis inom dessa områden, bland annat när det gäller utbildning och integration av romerna i samhälls- och arbetslivet.

Projekten ska därför bidra till att

- öka medvetenheten och stärka motivationen hos alla relevanta aktörer att integrera romerna i och genom såväl utbildning som kulturella insatser, i kombination med andra politiska åtgärder,
- förstärka spridningen av god praxis för att integrera romska barn och studenter och för att förbättra deras skolprestationer, bland annat när det gäller språk och läskunnighet.

2. CENTRALT VERKSAMHETSOMRÅDE 2 – SPRÅK

Bakgrund

Språklig mångfald är en realitet i Europa. Därför är språkkunskaper nödvändiga för att stärka EU-medborgarskapet, främja dialog mellan kulturer och stärka den sociala sammanhållningen och den personliga utvecklingen. Språkkunskaper skapar möjligheter att upptäcka andra värden, övertygelser och beteenden. I den strategiska ramen Utbildning 2020⁹⁰ betraktas förmågan att kommunicera på främmande språk som en prioritet när det gäller att förbättra utbildningens kvalitet och effektivitet i medlemsstaterna.

Språkkunskaper är även nödvändiga för rörligheten för EU:s medborgares och företags. Praktiska språkkunskaper och interkulturella kunskaper är avgörande för ekonomisk tillväxt och arbetstillfällen eftersom de ökar anställbarheten och hjälper EU:s företag att konkurrera framgångsrikt på den globala marknaden.

Främjande av språkinlärning och språklig mångfald är en målsättning för programmet för livslångt lärande i allmänhet, och för programmen Comenius, Erasmus, Grundtvig och Leonardo da Vinci i synnerhet. Den centrala verksamheten ”Språk” kompletterar dessa sektorsprogram genom att den inriktas på språkundervisning och inlärningsbehov inom två eller flera av dessa delprogram. Alla språk kan få bidrag ur programmet.

Prioriterad verksamhet inom centralt verksamhetsområde 2

2.1 Multilaterala projekt

De multilaterala övergripande projekten måste behandla minst två av de fyra utbildningssektorerna inom programmet för livslångt lärande. De måste vara inriktade på att öka medvetenheten om fördelarna med språkinlärning och om Europeiska unionens mångspråkiga karaktär. Projekten ska syfta till att öka tillgängligheten till inlärningsresurser och till att utveckla och sprida material för språkinlärning och verktyg för språkstestning.

⁹⁰ Ibid. 6

Tillämpning av Europarådets gemensamma europeiska referensram för språk rekommenderas starkt där detta är lämpligt.

2.1.1 Samverkan mellan utbildning och arbetsliv

Projekt vars mål är att förbättra arbetsplatsrelevanta språkkunskaper i syfte att förbättra integrationen av de enskilda medarbetarna i företagen och främja EU:s konkurrenskraft kommer att uppmuntras inom detta område.

2.1.2 Främja och stärka förvärvandet av kunskaper i de mindre utbredda europeiska språken

Dessa projekt bör ha som mål att behålla och öka livskraften hos de mindre utbredda europeiska språken, t.ex. mindre EU-medlemsstaters språk, särskilt inom litteratur, journalistik, radio och tv samt när det gäller att bevara språken.

2.1.3 Främja förvärvandet av nyckelkompetenser via utbildningssystemet

Projekten bör utveckla program och kursplaner som tar upp inlärares behov i olika utbildnings- och yrkesutbildningssektorer, och integrera metoder för hemmastudier och en kort (max tre veckor) språkkurs som leder till en certifiering som bygger på den gemensamma europeiska referensramen för språk. Projekten kan även innefatta metoder som utnyttjar nya medier och tekniska undervisningslösningar när detta ökar möjligheterna till verklig interaktion och kommunikation med infödda talare av målspråket (t.ex. genom att ta fram modeller för e-vänskolekontakter och/eller tandemläring till olika sektorer och/eller genom att utnyttja de olika möjligheter som sociala nätverk ger).

2.1.4 Stärka social sammanhållning, jämställdhet och rättvisa inom utbildning, bland annat genom integration av invandrare och romer

Projekten ska utveckla innovativa metoder för språkinläring med fokus på social integration av personer med invandrarbakgrund. De ska särskilt stödja inläring av värdlandets språk för invandrare och romer.

2.1.5 Främja inläring av grannländers språk

Projekt mellan grannländer som med hjälp av gemensamma insatser utarbetar verktyg för att göra det möjligt att lära sig varandras språk.

2.1.6 Främja tidig språkutbildning

Projekten ska uppmuntra familjemedlemmar, medlare och/eller andra berörda parter att stödja språkinläringen för att skapa en effektiv samverkan mellan skolan och samhället.

2.2 Nätverken

Dessa övergripande nätverk bidrar till genomförandet av språkpolitiken i EU. De främjar språkinläring och språklig mångfald och stöder informationsutbyte om innovativa metoder

och god praxis, särskilt bland beslutsfattare och centrala aktörer inom utbildningen. Nätverken ska bidra till att anpassa och sprida produkter från tidigare projekt till potentiella slutanvändare (myndigheter, yrkesverksamma, näringslivet, språkstudierande etc.).

2.2.1 Stärka social integration, jämställdhet och rättvisa inom utbildning, bland annat genom integration av invandrare och romer

Nätverken ska främja utbyte av god praxis som gör det möjligt för invandrare att lära sig värdlandets språk. De ska främja god praxis för språkinlärning och yrkesinriktad språkutbildning som syftar till social integration, t.ex. insatser som är knutna till medling och rådgivning på gemenskapsnivå, rättstolkning, tillgång till hälso- och sjukvård och sociala tjänster osv.

2.2.2 Sprida resultat från projekt inom ramen för den europeiska kvalitetsmärkningen för språk och samarbetet mellan dessa

Nätverken ska organisera och/eller stödja evenemang och insatser för att sprida resultaten av kvalitetsmärkningsprojekt, framför allt gemensamma initiativ som offentliggör flera sådana projekt. De ska uppmuntra och stödja sammanförandet av kvalitetsmärkningsprojekt och ömsesidigt utbyte av erfarenheter.

2.2.3 Främja inlärning av grannländers språk

Nätverk ska uppmuntra nätverksarbete och utbyte mellan institutioner och organisationer som ansvarar för bilaterala och/eller gränsöverskridande avtal och initiativ. De ska sprida information och god praxis om initiativ som ökar medvetenheten om grannspråk.

2.2.4 Främja inlärning och användning av mindre utbredda europeiska språk

Nätverken ska sprida utbyten och god praxis för att främja språklig mångfald och inlärning av mindre utbredda och talade europeiska språk.

3. CENTRALT VERKSAMHETSOMRÅDE 3 – IKT

Bakgrund

Främjande av informations- och kommunikationsteknik (IKT) för lärande är en målsättning för programmet för livslångt lärande i allmänhet, och för programmen Comenius, Erasmus, Grundtvig och Leonardo da Vinci i synnerhet. Det centrala verksamhetsområdet IKT kompletterar dessa delprogram genom att det inriktas på IKT för inlärningsbehov inom minst två av dessa sektorer.

Verksamhetsområdet inriktas på informations- och kommunikationsteknikens potential som en katalysator för social och utbildningsrelaterad innovation och förändring. Detta handlar inte om teknik, utan om hur inläringen kan stärkas med hjälp av IKT (t.ex. innovativa metoder inom pedagogik och inlärningsstrategi, insatser för att locka tillbaka till studier personer som har slutat skolan i förtid, integration av möjligheter till formell, icke-formell och

informell inläring, flexibelt livslångt lärande för att överbrygga den digitala klyftan och socioekonomiska skillnader).

Alla medlemsstater har gjort avsevärda framsteg på IKT-området sedan Lissabonstrategin lanserades. Nästan alla institutioner för allmän och yrkesinriktad utbildning är utrustade med IKT och arbetar i nätverk med hjälp av IKT. Mer måste dock göras för att förverkliga informations- och kommunikationsteknikens fulla potential för att stödja innovativ pedagogisk utveckling, bredare tillgång till livslångt lärande och förvärvandet av nyckelkompetenser. Detta kommer att bidra till att maximera avkastningen på tidigare investeringar i IKT.

Prioriterad verksamhet inom centralt verksamhetsområde 3

3.1 Multilaterala projekt

3.1.1 Stärka nyckelkompetenser som digital kompetens och skapa en bro mellan utbildning och arbetslivet

Det finns ett akut behov av att förstå och främja de nya kunskaper och färdigheter som krävs för att göra utbildningen bättre lämpad att möta kunskapssamhällets behov, rusta medborgarna med nyckelkompetenser och lägga fast en politik när det gäller livslångt lärande och färdigheter som är anpassade till tjugohundratalet. Många av dessa färdigheter är övergripande och omfattar flera områden. IKT kan bidra till att utveckla dessa färdigheter.

Att främja dessa kompetenser kräver nya inlärnings- och undervisningsmetoder och strategier som bygger på aktivt lärande, t.ex. samarbetsorienterad inläring i grupper, ömsesidigt lärande i lärandegemenskaper, kreativ problemlösning, upptäckande lärande, praktiskt lärande, erfarenhetsmässigt lärande, kritiskt tänkande och kreativitet.

Digital kompetens är en av de viktigaste färdigheterna både i vardagslivet och för en persons anställbarhet. När det gäller utbildning är frågan inte längre *om* teknik ska användas utan snarare *hur, var och för vilken* verksamhet. Vi måste därför rikta vår uppmärksamhet mot det pedagogiska stöd, de inlärningsmöjligheter och de bedömningsstrategier som uppmuntrar förvärvandet av digital kompetens och andra nyckelkompetenser

Det finns ett akut behov av bättre förståelse av och stöd till inläring av digital kompetens genom informell och icke-formell utbildning, och att som ett led i en politik för livslångt lärande och förvärvandet av färdigheter knyta detta till de formella utbildningsmöjligheter som finns inom ramen för programmet för livslångt lärande (läroplaner, läranderesultat).

3.1.2 Innovativ pedagogik och innovativa bedömningsmetoder för olika utbildningsvägar

Lärandet är inte längre linjärt. Under sitt liv följer enskilda individer blandade utbildningsvägar och stöds av ett brett utbud av formella och informella utbildningsmöjligheter och resurser på Internet. Dessa nya utbildningsvägar, som spänner över flera olika traditionella utbildningssektorer, och informella lärandemiljöer innebär emellertid en stor utmaning för traditionella läroplaner, bedömningar, läranderesultat och mekanismer för att erkänna utbildningar.

Projekt inom ramen för denna prioritering bör utveckla och analysera innovativ pedagogik och innovativa bedömningsstrategier samt metoder för att stödja dessa olika utbildningsvägar så att det blir lättare för inlärare att koppla utbildningen till arbetslivet. De bör även hjälpa organisationer och inlärare att själva bli bättre på att bedöma alla typer av läranderesultat och framtida utbildningsbehov. Dessa nya metoder och strategier bör bidra till att det fastställs en politik för livslångt lärande och förvärvandet av färdigheter.

Projekt inom ramen för någon av prioriteringarna kan omfatta följande punkter:

- Använda lärandegemenskaper på Internet för att utveckla övergripande kompetenser som lära sig att lära, entreprenörskap, samarbete i grupper, arbete med olika kulturer, självständighet etc.
- Kartlägga hur man på ett bättre sätt kan integrera digital kompetens i läroplaner och läranderesultat, inte bara på alla formella utbildningsnivåer utan även inom informell och icke-formell utbildning.
- Stödja användningen av informell och icke-formell utbildning på arbetsplatsen som ett komplement till formella utbildnings- och yrkesutbildningskurser.
- Använda IKT för att diversifiera och individanpassa utbildningsvägar som spänner över flera traditionella utbildningssektorer och informella lärandemiljöer.
- Använda IKT-baserade sociala nätverksverktyg och plattformar för att locka personer som riskerar social utestängning (elever som slutat skolan i förtid, etniska minoriteter, äldre arbetstagare osv.) att börja studera igen och på så sätt återknyta eller knyta grupper som riskerar social utslagning till samhällsservice, lärande och samhälleligt engagemang.
- Utforska bästa praxis och stärka virtuell rörlighet som överskrider gränserna mellan utbildning och arbetsliv och tar hänsyn till icke-traditionella utbildningsvägar.
- Experimentera med nya formativa och sammanfattande bedömningsstrategier som stöder samarbetsorienterad inläring på Internet, ömsesidig inläring, självstudier, virtuell rörlighet och som täcker in olika individanpassade utbildningsvägar.

3.2 Nätverken

3.2.1 Nätverk av intressenter på EU-nivå som främjar digital kompetens för vardagslivet och anställbarheten

Bland annat kommer följande frågor att tas upp:

- Dela kunskap och genomföra partnerskap med deltagande av alla berörda aktörer inom IKT-stött lärande, som omfattar både utbuds- och efterfrågesidan (t.ex. genom att involvera både utgivare och tillfälliga innehållsutvecklare, näringslivet, forskning, beslutsfattare och utbildningsaktörer som inlärare).
- Tillhandahålla rådgivning och stöd om övergripande frågor som är tillämpliga för användningen av digitala innehållstjänster inom formella och informella lärandemiljöer, såsom rättsliga frågor om immateriella rättigheter, kvalitetsstandarder, e-bedömning och e-portföljer.
- Utveckla framtidsvisioner, framtidsscenarier och rekommendationer om den förändring och det mervärde som IKT ger när det gäller att omforma utbildningssystemen så att de uppfyller behoven i ett framtida kunskapssamhälle.

3.2.2 Nätverk av intressenter på EU-nivå som motverkar den socioekonomiska och digitala klyftan

Bland annat kommer följande frågor att tas upp:

- Analysera, stärka och sprida undersökningsresultat om hur digital kompetens kan hjälpa grupper som riskerar utestängning att förbättra sin självbild, sitt självförtroende, sin självständighet och sin motivation att börja studera igen. Betoningen ligger på analys av empiriska bevis och insamling av fallstudier för riskgrupper och nya utbildningsvägar.
- Dela kunskap, utbyta god praxis och utveckla nya strategiska partnerskap med alla relevanta aktörer från alla samhällsområden (näringslivet, samhällsorganisationer, intressenter på utbildnings- och yrkesutbildningsområdet, användarorganisationer, etc.) för att identifiera de förutsättningar som gör detta möjligt, framgångsfaktorer, hinder för att tillhandahålla digital kompetens och de hinder för att förvärva digital kompetens som finns bland personer som riskerar social utestängning.
- Utveckla framtidsscenarier, rekommendationer och operativa riktlinjer om vad utbildning kan göra för att motverka dessa digitala klyftor och återknyta de personer som annars riskerar social utestängning.

4. CENTRALT VERKSAMHETSOMRÅDE 4 – SPRIDNING OCH ANVÄNDNING AV RESULTAT

Bakgrund

Det centrala verksamhetsområdet ”Spridning och användning av resultat” avspeglar ett allt större medvetande bland både beslutsfattare och yrkesverksamma om behovet av att se till att EU-finansierade projekt och insatser ger så stor effekt som möjligt till stöd för Europa 2020-strategin⁹¹ och resultaten av arbetsprogrammet samt den strategiska ramen Utbildning 2020⁹². I detta dokument enades man om följande: ”1 b) Det europeiska utbildningssamarbetet bör vara relevant och konkret. Det bör leda till tydliga och synliga resultat, som på ett strukturerat sätt bör läggas fram, ses över och spridas med jämna mellanrum ...” och ”2 d) Spridning av resultat: För att förbättra synligheten och genomslagskraften på nationell och europeisk nivå kommer resultaten av samarbetet att spridas allmänt bland alla berörda aktörer och i förekommande fall diskuteras på generaldirektörs- eller ministernivå”.

Att hjälpa till att skapa en ram för effektiv användning av resultaten på lokal nivå, sektorsnivå, regional och nationell nivå och EU-nivå är därför, tillsammans med kommunikationsverksamheter, det främsta målet för det centrala verksamhetsområdet 4. De insatser som finansieras inom ramen för detta centrala verksamhetsområde kompletterar åtgärderna för spridning och användning av specifika resultat inom sektorsprogrammen och de andra centrala verksamhetsområdena.

Projekt som bygger på en integrerad strategi, spänner över två eller flera olika delar av programmet för livslångt lärande, involverar viktiga beslutsfattare och/eller bedöms ha potential för att ge ett väsentligt och mätbart bidrag på sektorsnivå, regional och/eller

⁹¹ Ibid. 2

⁹² Ibid. 6

nationell nivå och/eller EU-nivå, kommer normalt att få förtur. Spridning med stark informations- eller kommunikationspotential kommer också att prioriteras.

Prioriterad verksamhet inom centralt verksamhetsområde 4

4.1 Multilaterala projekt

Prioritet kommer att ges åt projekt som inriktas på följande områden:

4.1.1 Utforska och identifiera hinder för och utveckling av kraftfulla modeller för framgångsrik spridning och utnyttjande av resultat

Det finns ett växande behov av att hitta nya modeller för att sprida och utnyttja resultat. Dessa nya modeller bör inte bara distribuera information utan även spela en aktiv roll i insatserna för att ta tillvara resultaten. Projekten bör inriktas på att utveckla lämplig infrastruktur (analyser, mekanismer, metoder och praktiska verktyg) för att underlätta användningen av resultaten.

4.1.2 Effekter av resultat och av insatser för att sprida och utnyttja dessa.

Projektet bör även bedöma effekten av insatserna för tillvaratagande av resultaten inom ramen för hela programmet för livslångt lärande. De bör identifiera och tillämpa praktiska modeller (exklusive kostnads-nyttanalyser) för att bedöma effekterna av resultaten och spridningen och utnyttjandet av dessa.

4.1.3 Överföra och genomföra resultat (mångfaldigande) och/eller integrera dem i andra politikområden

Ett av målen för det centrala verksamhetsområdet 4 är att fungera som en bro mellan projektresultat och beslutsfattare. Därför bör projekten inriktas på integrering i andra politikområden, dvs. på den planerade processen att överföra framgångsrika resultat i programmet för livslångt lärande till beslutsfattare på alla lokala, regionala och nationella nivåer och på EU-nivå. Vidare bör god praxis mångfaldigas och överföras till nya användare som kan dra nytta av den. Med hjälp av mångfaldigande bör projekten inriktas på den planerade processen att övertyga enskilda slutanvändare att anpassa och/eller tillämpa resultaten från program och initiativ.

KAPITEL 3 – JEAN MONNET-PROGRAMMET

Särskilda och operativa mål för Jean Monnet-programmet

Jean Monnet-programmet har följande särskilda mål enligt artikel 35.1 i programbeslutet:

- a) Att främja undervisning, forskning och analysverksamhet inom studier som gäller europeisk integration.
- b) Att stödja en rad institutioner och föreningar som är inriktade på frågor som rör europeisk integration och utbildning i ett europeiskt perspektiv.

Jean Monnet-programmet har följande operativa mål enligt artikel 35.2 i programbeslutet:

- a) Att främja högsta kvalitet i undervisning, forskning och analys inom studier som rör den europeiska integrationen vid högskolor i och utanför gemenskapen.
- b) Att öka kunskapen och medvetenheten bland specialiserade forskare och bland europeiska medborgare allmänt sett om frågor som rör den europeiska integrationen.
- c) Att stödja de viktigaste europeiska institutionerna som sysslar med frågor som rör den europeiska integrationen.
- d) Att stödja förekomsten av europeiska sammanslutningar och institutioner av hög kvalitet som är verksamma inom utbildning.

JEAN MONNET, UNDERVISNING, FORSKNING OCH ANALYS

1. UNDERVISNINGSPROJEKT (JEAN MONNET-MODULER, JEAN MONNET-PROFESSURER OCH PERSONLIGA JEAN MONNET-PROFESSURER)

Syftet med denna insats inom Jean Monnet-programmet är att stimulera till undervisning, forskning och analys inom studier som gäller europeisk integration vid institutioner för högre utbildning (inom och utanför EU). Syftet är att öka kunskapen och medvetenheten i universitetsvärlden och bland studerande och medborgare i hela världen om frågor som rör europeisk integration.

Prioritet kommer att ges åt projekt som

- är inriktade på studerande från andra universitet och högskolor (t.ex. i samma stad eller region) och studerande som inte automatiskt kommer i beröring med studier om europeisk integration (t.ex. studerande inom medicin, ingenjörsvetenskap, naturvetenskap, pedagogik, konst, språk m.m.),
- bidrar till att integrera den europeiska dimensionen i undervisning på grundskole- och gymnasienivån och i grundläggande yrkesutbildning,
- är till nytta för grupper i det civila samhället.

2. ANDRA AKADEMISKA OCH FORSKNINGSRELATERADE PROJEKT (JEAN MONNET-CENTRUM, INFORMATIONSMEDGÅNG OCH FORSKNINGSVERKSAMHET SAMT MULTILATERALA FORSKNINGSGRUPPER)

Prioritet kommer att ges åt projekt som

- omfattar akademisk verksamhet där man tar tillvara tvärvetenskapliga resurser,
- visar öppenhet gentemot det civila samhället,
- innefattar forskare på doktorandnivå eller med mindre än fem års erfarenhet efter doktorsexamen,
- omfattar upprättande av gemensam gränsöverskridande verksamhet och strukturella förbindelser med akademiska institutioner i andra länder som har till syfte att leda till forskningsresultat som inte kan uppnås genom forskningsverksamhet i nationell regi (detta

ämne gäller endast för informations- och forskningsverksamhet och multilaterala forskningsgrupper),

- nationella eller gränsöverskridande sammanslutningar för professorer och forskare som specialiserar sig på frågor som rör den europeiska integrationen,
- utvecklar innehåll och pedagogiska metoder och verktyg som bidrar till att integrera den europeiska dimensionen i undervisning på grundskole- och gymnasienivån och i grundläggande yrkesutbildning,
- utvecklar gränsöverskridande europeiska projekt om att skriva historien om den europeiska integrationsprocessen utifrån ett gemensamt europeiskt perspektiv.